

N:o 9-10 2011

Hinta 7 €

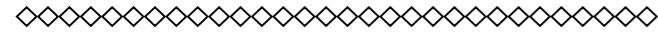
Karjalain Seimo

Keskiaukeamalla
vinkit äänitteiden
ja kirjojen ostoon!

Tverin Karjala
on lämmin ja
vieraanvarainen

Karjalaisesta
Raijasta tuli
sisilialainen

Haluatko kertoa
muille jotakin
karjalaisuudesta?

Karjalan Heimo on kiinnostunut sukujen tarinoista, sukututkimuksesta, karjalaisista juhlista ja tapahtumista, kirjallisuudesta sekä kaikista vienalaisuuteen ja rajakarjalaisuuteen liittyvistä ilmiöistä. Lehti seuraa erityisesti karjalan kielen asemaa ja kehitystä Suomessa ja Venäjällä.

Kirjoita juttu Karjalan Heimoon!

Seuraavaan Karjalan Heimoon tarkoitettun aineiston on oltava päätoimittajalla viimeistään lauantaina 12. marraskuuta.

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

**Rakennusliike
RAKENNUSNELIÖ OY**

Helsingintie 9 A 1, 24100 SALO
Puh. 02-7317262, telefax 02-7332626

Juuriltaan karjalainen yritys

Karjalan Heimo

**Karjalan Sivistysseura ry:n
jäsenlehti ja äänenkannattaja**
- Kirjäl ja kirjallisuus -

Seura perustettiin 1906 nimellä Wieman Karjalainen Liitto. Vuonna 1917 seuran kokouksella tuli Karjalan Sivistysseura ry. Seuran toimintatarkoituksena on kirjallisuuden ja kulttuurin edistäminen sekä sivistystyön tekeminen. Seuran pyrkimys ylläpitää ja kehittää karjalaisen perinnettä ja kielikulttuuria sekä kirkon ja kirkon ulkopuolella toimivien karjalaisien toimintaa.

Karjalan Sivistysseura ry:n jäsenlehti ilmestyy kahdesti vuodessa. Jäsenmaksuun sisältyy Karjalan Heimon -lehti. Terveystietoa jäsenlehti, lehden tilaukset ja kirkon ulkopuolella toimivien karjalaisien kulttuurin kehittäminen.

Liittolista ja seuran tarkoituksena www.karjalastutkimus.fi

TÄSSÄ NUMEROSSA

Kannen kuva: Tverin Karjalassa voi tavata aitoja karjalaa puhuvia mummoja ja nähdä kauniita perinteisiä taloja. Kuva Aila-Liisa Laurila.

Unto Marikainen: Staroverstit eli vanha-uskoiset paossa Suomessa s.36

Alma Sapošnikova-Tervonen: Vuonnisen asukkaat sotaevakkoina s. 39

Marjukka Patrakka: Talvielämää Kuujärven Paloniemessä s. 43

Aila-Liisa Laurila: Heimopäivät pidettiin Rovaniemellä s. 46

Aila-Liisa Laurila: Kalevala-pruusiniekka Helsingissä s. 48

Ossipan Asmo: Vuokkiniemi-seuran heimotapaaminen s. 50

Martti J. Takalo: Talven haastekyykkää Kemian alaosastossa s. 50

Tuonilmaisiiin: Anni Popova, Irma Mäkelä, Alpo Räisänen ja Eino Puustinen s. 53

Valentina Mironova: Folkloristi kentällä -levy ilmestynyt s. 56

Kari Kemppinen: Puheenjohtajan palsta s.63

Karjalan Heimo

Vuonna 1906 ilmestyi lehdessä ensimmäinen näyttenumero nimellä Karjalainen Pakisoita

Toimitus

Päätoimittaja: Aila-Liisa Laurila
Puhelin: 0400 755 907 tai 040 514 3351
Sähköposti: paatoimittaja@karjalanheimo.fi
Käsiposti: Karjalankatu 9 D, 00160 Helsinki
Lähtöpostinumero: 20 B 23, 33180 Tampere
Internet: www.karjalanheimo.fi

Ulkoasu

Taiteilija: Peter Bange
Sähköposti: pbange@veihko.com

Ilmestyminen

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa, kolme numeroa vuosittain, 92. vuosikerta.

Ilmoitushinnat (2011)

Talokansi 490 €, sisällykset II ja III 450 €, I/II-s. 430 €, 1/2-s. 300 €, 1/4-s. 235 €, 1/8-s. 185 €, 1/16-s. 140 €, 1/32-s. 115 €

Mediakortti (pdf)

www.karjalanheimo.fi

Ilmoitusaineiston toimitusosoite

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Lehden tilaaminen ja osoitteenmuutokset

Karjalan Sivistysseura ry
Osoite: Luottilankatu 9 D, 00160 Helsinki
Puhelin: (09) 171 414
Telefax: (09) 278 4765
Sähköposti: toimisto@karjalansivistysseura.fi
Internet: www.karjalansivistysseura.fi
Toimisto palveluu: ti ja to klo 10-15, lauantai-iltoina suljettuna.

Tilaushinta / jäsenmaksu (2011)

Lehden tilaushinta on 40 €/vuosi. Yhdistyksen jäsenmaksu on 32 € ja lehti sisältyy jäsenmaksuun jäsenmaksuun.

Pankkiyhteys

Sampo Pankki 000015-61719
IBAN: FI92 8000 1500 0617 19
BIC/SWIFT: DABA3333

Toimitusneuvosto

Severi Timonen, puheenjohtaja
Matti Ahlgren, Tapio Hämeinen,
Toula Koski, Pekka Laaksonen,
Aila-Liisa Laurila, sihteeri

Julkaisija

Karjalan Sivistysseura ry
Internet: www.karjalansivistysseura.fi

Painopaikka

Uuris Oy

Oikaudet muutoksiin pidätetään.

ISSN 0449-8828

Helsingissä 29.9.2011

Opinnot ja hämärä tulevaisuus

Nyt on Karjalan tasavallasta kantautunut huolestuttavia uutisia. Onko tuo ilmaisu jopa liian laimea? Uutisia voi pitää peräti masentavina, vaikka ne eivät sittenkään tulleet kaikille täytenä yllätyksenä. Viime vuonna Petroskoin valtionyliopiston itämerensuomalaisen kielten ja kulttuurin tiedekuntaan tuli seitsemän karjalan kielen opiskelijaa, mutta tänä vuonna halukkaita ei ollut lainkaan. Ei ainoatakaan!

Petroskoissa teknisten tiedekuntien opiskelijoiden määrä kasvaa ja kielten laitoksilla vähenee. Kielten opiskelijoiden määrä putoaa alas kuin lehmen häntä. Puolentusinaa vuotta sitten ensimmäisellä kurssilla oli 50 ilmaista opiskelupaikkaa, kolme vuotta sitten 40, viime vuonna 25.

Tiedekunnan dekaani Tamara Staršova sanoo Karjalan Sanomissa ymmärtävänsä nuoria, jotka suunnittelevat itselleen mahdollisimman hyvää tulevaisuutta. Karjalan kielen opinnot eivät välttämättä takaa kaikkein ruusuisinta tulevaisuutta. Aikaisemmin valmistuneet löysivät helposti töitä. Nykyään tasavallan kouluihin ei haeta enää lainkaan uusia suomen ja karjalan kielen opettajia.

Mitä tästä seuraa? Nopealla tahdilla ei välttämättä mitään, koska kouluissa on nyt opettajia ja lapset saavat opetusta niin suomeksi kuin karjalaksi. Opetuksen määrällä ei voi paljon kehuskella, mutta sitä on jonkin verran kuitenkin. Jos tilanne jatkuu samana pitkään, tilanne muuttuu hälyttäväksi. Toteutuvatko kaikkein synkimmät ennustukset, joita karjalan säilymisestä Karjalan tasavallassa on lausuttu? Kieli kiihtyy ja kuolee pois.

Suomen puolella Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampuksella intoa vielä riittää. Karjalaa saa ja voi Suomessa puhua miten paljon lystää. Sitä voi myös käyttää lukemiseen, kirjoittamiseen ja erilaisten kulttuuriesitysten luomiseen, mutta kovin vähän sitä kuulee todellisuudessa käytettävän. Harva on ottanut karjalan pääkielekseen jokapäiväiseen arkeen.

Itse olen kokenut kaksi suurta karjalankielistä elämystä. Ensimmäinen oli jo parikymmentä vuotta sitten, kun kävin ensimmäisen kerran Aunuksessa. Kuuntelin ihmisten puhetta ja tajusin yllättäen, että ymmärrän, mitä he sanovat. Tänä kuluneena kesänä yllätyin Tverin Karjalassa. Sen karjalaiskylissä asuvat ihmiset ymmärsivät, mitä minä sanoin heille karjalaksi! Karjala on kansainvälinen kieli ja siitä on ollut hyötyä minulle.

AILA-LIISA LAURILA
päätoimittaja

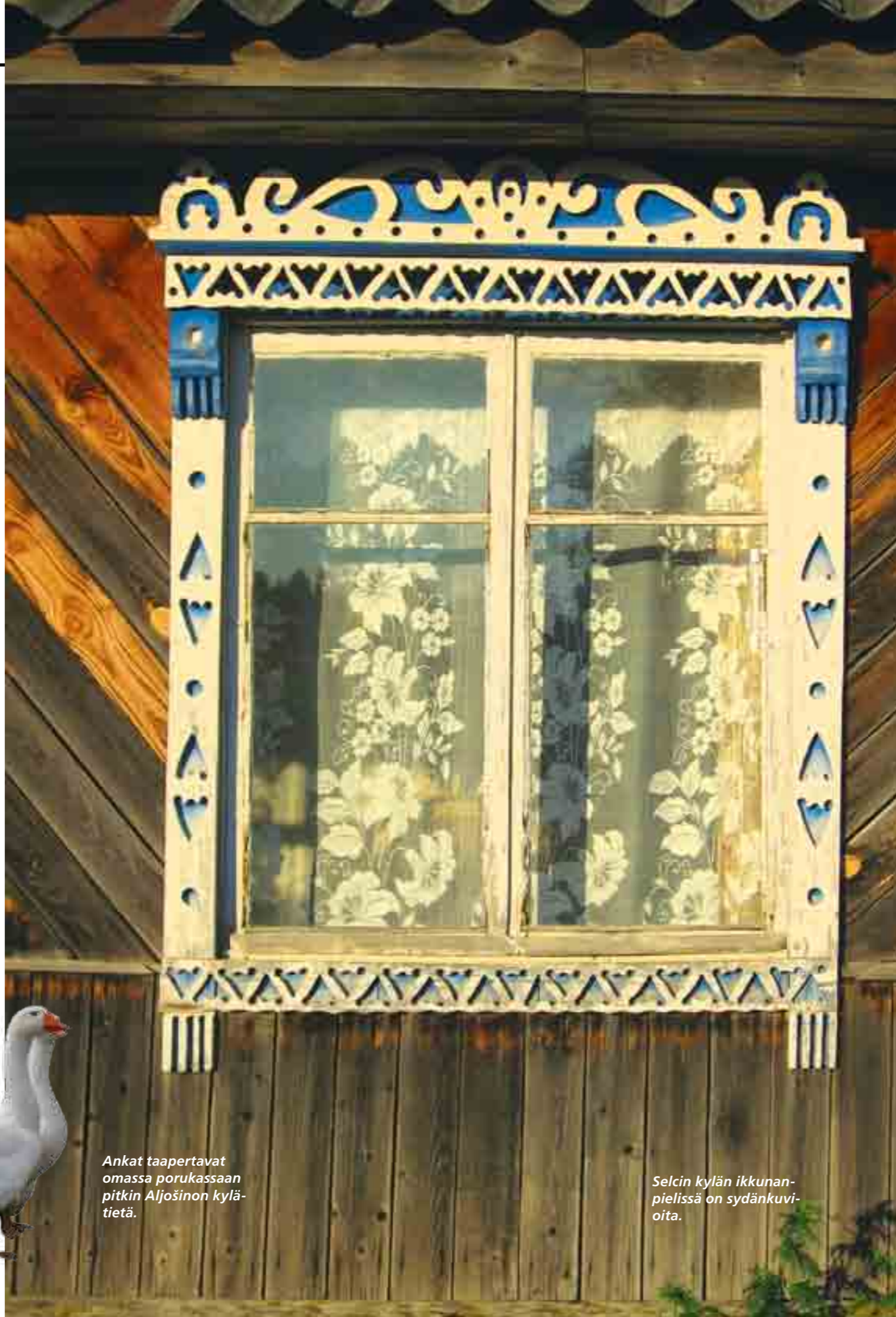

Ikknoiden puuleikkaukset ovat taidokkaita ja värit houkuttelevia.

Kartta

Ankat taapertavat omassa porukassaan pitkin Aljošinin kylätietä.

Selcin kylän ikkunanpielissä on sydänkuviota.

Hulluna Tverin Karjalan ikkunoihin

Kaukainen Karjala on tuttu, mutta toisenlainen

Lähtietkö työ gulaitsemah, kysyy emäntämme Aljošinossa. Kyllä me lähdemme! Menemme vaeltelemaan pitkin kyläteitä ja valokuvaamaan jokaisen kauniin pitsi-ikkunan ennen kuin matkustamme taas pois Tverin Karjalasta.

Ikkunahulluus iskee, vaikka kauniisti koristeltuja ikkunanpieliä yrittäisi katsella viilein ilmein. Alussa ikkunat ovatkin vaatimattomampia, mutta hulluus iskee viimeistään kolmantena päivänä, kun saavumme Aljošinoon. Valokuvia tulee otettua enemmän kuin koskaan ennen yhdellä ainoalla kävelykierroksella. Pieni Aljošinin eli Olossovan kylä hurmaa idyllillään.

Ensin näimme bussin ikkunasta vain muutamia kauniita pitsi-ikkunoita. Lopulta päädyimme kylään, jonka jokaisessa talossa oli toinen toistaan kauniimpia

puuleikkauksia. Sen läheisissä naapurikylissä niitä oli lisää, enemmän ja enemmän, yhä kauniimpia ja kauniimpia.

Pitsi-ikkunoiden sanotaan olevan venäläistä vaikutusta, koska perinteisissä karjalaistaloissa ei ollut tapana koristella pieliä niin ylenpalttisesti. Oli miten oli, ikkunoiden kauneus houkuttelee ja vie mennessään. Olimme matkalla ainoalaatuisessa Tverin Karjalassa.

Monet kyläläiset suhtautuvat turisteihin uteliaasti, mutta ystävällisesti. Karjalaa pagisevat pääsevät juttusille ja kuulumisia vaihtamaan. Kylien raiteilla näkyy ►►

““ Jatkorubariöl<äöslcäö<lcÖ<lk< sklö ksdök<sdl zf<dsf<zc <s

muitakin kuin vanhoja mummoja. Nuoret ajelevat pitkin raitteja polkupyörillään, mutta vain harva osaa sanan tai kaksi karjalaa.

On elokuun alku ja olemme kolmatta päivää Tverinkarjalaisten ystävien matkalla Tverin Karjalassa. Olemme jakaantuneet eri taloihin ja neljä naista majoitui Pavlovan opettajaperheen taloon, joka on uusi, nykyaikaiseen tyyliin rakennettu. Siinä on sisävesi, kylpyhuone ja samanlainen keittiö kuin kotona Suomessa.

Edelliset yöt oli nukuttu vanhoissa perinteisissä karjalaistaloissa, joissa on tupakeittiö, makuuhuone ja toisessa päässä karjasuoja, eikä niiden ”sisävesi” ole mikään vesiklosetti. Tulee tunne, että uusia hirsitaloja ei enää ehkä rakenneta ja vanhat tuhoutuvat, ellei niistä pidetä huolta. Siksi tekee mieli tallentaa

kameraan ne kaikki talot ja ikkunat nyt, kun ne ovat vielä pääosin hyvin hoidettuja ja asuttavassa kunnossa.

Lähdemme siis kiertämään kylää. Lähemmme taakse jää paikkakunnan kirkko, joka on valtavan suuri ja yhtä rapistunut kuin niin monet muut vanhat kirkot Venäjällä. Naakat kirkuvat sen tornissa. Ensimmäisenä vastaan marssii kaakattava ankkaparvi matkalla lammelleen, ja sitten suuri lehmälauma astelee uudelle laitumelleen kylän toiselle puolelle. Paimen lyö ruoskaa saadakseen karjan pysymään koossa.

Aljošinin taivas on suuri ja avara, pellot laajoja ja aukeita. Niitä myös viljellään toisin kuin useimpia edellisinä päivinä näkemämme peltoja. Vilja keltastuu hiljalleen loppukesän auringossa. Helteinen aurinko ja sinisellä taivaalla leijuvat pehmoiset poutapilvet tekevät kokemuksesta unohtumattoman. Jos oli-

Kielo-ryhmä esitti kymmenennessä tverinkarjalaisten folk-juhlassa monia kauniita perinnetansseja ja -lauluja

Marilainen tanssi- ja musiikkiryhmä sai kaikkein rai-kuvimmat aplodit Makšatihan festivaalilla.

si sattunut sadesää, pölyiset raitit velloisivat liejuisina ja lätäköitä täynnä.

Tverin Karjalassa puhutaan yhä karjalaa ja kylissä voi keskustella asukkaiden kanssa aivan samaan tapaan kuin vaikkapa Aunuksessa, Vienasta puhumattaakaan. Parikymmentä vuotta sitten puhuttiin, että vain mummot osaavat enää karjalaa. Nyt mummoiksi on tullut jo seuraava sukupolvi ja karjalaa puhutaan yhä. Tiedot kielen kuolemasta ovat ennenaikaisia.

Palataan nyt alkuun. Matka Tverin Karjalaan alkoi Helsingin päärautatieasemalta 4. elokuuta. Aikaisin seuraavana aamuna juna saapui Tverin kaupungin asemalle ja vastassa oli tunnettu Tverin Karjalan kulttuurivaikuttaja Zoja Turi eva, aluehallinnon johtaja Nikolai Turi evin sisar. Nykyinen kulttuuriautonomia on 21-vuotias. Tverin Kulttuuriseura perustettiin 29. lokakuuta vuonna 1990 ja sen jatkaja Kulttuuriautonomia vuonna 1997.

Ensimmäinen tverinkarjalaisten uusi aapinen Bukvari ilmestyi vuonna 1992 Tverin aluehallinnon ja suomalaisten tuella. Sen kirjoitti kulttuuriseuran puheenjohtaja Mihail Orlov (1932-1993). Vuonna 1998 julkaistiin Zoja Turi evan Armaš Šana, joka on yhä ahkerassa käytössä.

Karjalaiskylät ovat hajallaan Tverin kaupungin pohjoispuolella ja osin Helsingin ja Moskovan välisen junaradan varrella. Eräiden laskelmien mukaan karjalaiskylä on jopa lähes 500. Lähdemme ajamaan bussilla niitä kohti pitkin Moskovan ja Pietarin välistä valtatieltä. Se on leveä, vilkasliikenteinen ja melkoisen hyväkuntoinen asfalttivyylä.

Matkalla Zoja Turi eva kertoo historiaa ja uutta tietoa historian tutkimuksesta. Hän sanoo, etteivät tverinkarjalaiset läheneet aikoinaan Salmista, Suistamolta, Liperistä ja muilta suomalaispaikkakunnilta välttämättä pakoon ruotsalaisvallan vainoja. Ehkä he vain etsivät parempaa elämää ja hyviä viljelysmaita. On surul-

lista, että komeat pellot voivat nykyään niin huonosti. Vain harvoja viljellään.

Veijo Saloheimon tutkimusten mukaan noin 6 000 perhettä jätti Suomen Karjalan ja lähti etsimään uusia maimia. Joka tapauksessa muutto alkoi Ruotsin saatua Stolbovan rauhassa vuonna 1617 Käkisalmen läänin ja Inkerinmaan Venäjältä itselleen.

Tverin kaupunki sijaitsee noin 170 km luoteeseen Moskovasta. Näihin maimiin akateemikko Pertti Virtaranta tuli ensimmäiselle tutkimusmatkalleen yli 50 vuotta sitten, vuonna 1957.

Me ajamme bussilla runsaat sata kilometriä ja saavumme ensin Spiirovaan ja sitten Kozlovaan Spiirovan piiriin. Osa ryhmästä jää Kozlovaan ja osa majoittuu viereiseen Puasinkoihin.

Kozlova on kylä, jonka johtajana Mihail Orlov aikoinaan toimi. Sen koulun nykyinen rehtori Tatjana Kiškina kertoo, että paikkakunnalla toimii alueen ainoa karjalainen kielipesä. Sen toiminta on aloitettu tänä vuonna. Rehtori ja vararehtori Galina Ponomarova ovat käyneet hakemassa oppia Petroskoissa. Lastentarhassa on kaikkiaan 25 lasta. Heidät on jaettu kolmeen ryhmään.

- Lapset kuulevat koko päivän karjalaa. He ovat venäjänkielisiä, mutta mummot osaavat karjalaa, Tatjana Kiškina kertoo.

Koululaisia on yhteensä 123. Ensimmäisen koululuokan oppilaille karjalaa ei puhuta. Rehtorin mukaan käytäntö johtuu siitä, että oppilaat ovat niin eritasoisia. Toisella, kolmannella ja neljännellä luokalla karjalaa on yksi tunti viikossa, ja se kuuluu laulujen ja lorujen opetteluun. Riittääkö se?

- Teemme työtä ja yritämme saada kielen säilymään, peräti 35 vuotta koulun opettajana toiminut Tatjana Kiškina vastaa.

Kozlovan kylä on pienentynyt viime aikoina hurjaa vauhtia. Ennen se oli alueen keskus, mutta nyt Spiirova on saanut johtoaseman. Kozlovassa on ollut parhai-

na aikoina noin 14 000 asukasta. Nykyään siellä on vain 1 600 asukasta, joista noin 400 asuu kyläkeskuksessa. Osa heistä on ukrainalaisia, tšetšenejä ja muita kuin karjalaisia tai venäläisiä.

Vierailimme vielä Kozlovan uudemmassa kirkossa, hirsipuista rakennetussa tsasounassa, jota kylän pappi Dimitri esittelee. Hän kertoo, että Aleksi Kozlovainen on alueen oma pyhimys. Hän oli pappi, joka surmattiin vuonna 1937 ja kanonisoitiin vuonna 2007.

Isä Dimitri on asunut Kozlovassa kahdeksan vuoden ajan ja hänellä on vaimo ja viisi lasta. Lisäksi hän hoitaa lampaita ja lehmiä. Kirkko ei Tverissä kirjaa jäseniään, mutta Isä Dimitrin mukaan kirkossa käy aktiivisesti noin 30 kyläläistä.

On aika vetäytyä yöpymään Galina Fjodorovna Piskunovan kotiin Puasinkoihin. Oikeastaan se on kesämökki, koska hän asuu miehensä Anatolin eli Toljan kanssa Moskovassa. Heidän komean hirsitalonsa takapiha kukkii rehevänä ja on täynnä vihanneksia, juureksia ja hedelmäpuita. Perällä odottaa suloinen kylä.

Galina on koulutukseltaan naistentautien lääkäri, mutta nyt jo eläkkeellä. Galina tunnetaan taitavana äänellä itkijänä ja laulajana. Seuraavana päivänä hän lähtee mukaamme ja esiintyy Makšatihin suomalais-ugrilaisessa festivaalissa, joka on mahtava Tverin karjalaisten kesäjuhla ja vahvan kulttuurin voimannäyte.

Galina Piskunova tunsu henkilökohdaisesti akateemikko Pertti Virtarannan. Hän muisteli Virtarantaa ja kertoi Virtarannan vierailuista Tverin kylissä, erikoisesti tässä Puasinkoin kylässä. Galina on perinyt kesäasuntona toimivan hirsitalonsa tädiltään eli isän siskolta. Itse hän on syntynyt Tverin kaupungissa vuonna 1942.

Galina huomasi jo kauan sitten kar-

Puasinkoilaiseen lounaaseen kuuluu tuoretta salaattia ja muuta hyvää syötävää.

jalaisen kulttuurin arvon ja kulki takavuosisikymmeninä kesäisin jalan pitkin kylä opettelemassa lauluja ja itkuvirsiä. Hän ei ole koskaan laskenut tarkkaa lukumäärää, kuinka monta laulua hän osaa. Hän ryhtyi aikoinaan opettelemaan lauluja, kun huomasi, että kukaan muu ei sitä tee.

Perinteen tallentajaa harmittaa, etteivät nykynuoret halua oppia hänen karjalaisia laulujaan. Galinaa lohduttaa hienman, että Tverin kaupungissa juristina

työskentelevä Irina Stroganova on luvannut kirjoittaa lauluja muistiin. Työ on kuitenkin vasta aivan alussa. Stroganova on suomalaisessa tv-ohjelmassakin esiintyneiden edesmenneiden puasinkoilaiten Dunja ja Vanja Iljinin tyttärentytär.

- Nykyään en enää esitä itkuvirsiä vieraille, laulan vain omille. Seuraavaksi itken miehelleni Toljalle, jos hän kuolee ennen minua, Galina hymyilee.

Syömme päivällä kolmen ruokalajin lounaan ja illalla makkaraa, salaatteja

Maskovassa talvisin asuva Galina Fjodorovna Piskunova otti miehensä Toljan kanssa suomalaisvieraita yöksi taloonsa, joka on heidän kesäasuntonsa Puasinkoissa. Rouva esitti myös laulua.

elazin luona. Ehdimme vain vilkaista myyntipöytiä metsäisessä kaupungipuistossa. Lavalla juontavat jo Tverin Karjalan lahjakkaat nuoret naiset Irina Stroganova ja Jelena Kiškina.

Kaikki laulavat yhdessä tveriläisten laulun Oma Randa. Sitten Tverin kulttuuriautonomian johtaja Nikolai Turi ev palkitaan monilla kunniakirjoilla ja kukkakimpulla. Hän on ollut alueen johtaja vuodesta 2009 alkaen. Myös monet muut ahkerat taiturit palkitaan.

Ohjelma pääsee liikkeelle täydellä vauhdilla. Se on uskomattoman sykähdyttävä taidokkaiden esitysten sarja, joka jatkuu lähes neljän tunnin ajan. Alku on rauhallinen. Muiden muassa tunnettu laulaja ja lauluntekijä Nikolai Sedov esiintyy kitaroinea ja nuori nainen Anna Galkina laulaa iloisesti suomalaisille tuttua Rullaati-rullaa-laulua.

Sitten tanssin vauhti kiihtyy ja lavalta kuullaan monia suomalaisia lauluja Tverin virolaisten Letkajenkasta moniin railakkaisiin ralleihin. Virolaisryhmään kuuluva Andrei Kirppu laulaa komealla äänellään Moskovan valot. Naiset esittävät Urjalan taikayön viroksi. Kaikki ei mene perinteisten kaavojen mukaan. Esityksiä on osattu taidokkaasti modernisoida.

Edellisen yömmen emäntä Galina Piskunova on harmistunut, ettei hänelle annettu lupaa esittää kuin yksi ainoa laulu. Esiintyjä ja ohjelmanumeroita on kuulemma niin paljon, ettei yhdelle laulajalle voitu suoda enempää aikaa. Hän saa kuitenkin muistoksi hienon diplomin ja suuret kiitokset kulttuurityöstään.

Marilainen tanssi-, soitto- ja lauluryhmä saa raikuvimmat aplodit yleisöltä. Heille annetaan aikaa esittää useita lauluja ja tansseja. Vuoroin lavalla hyöriivät naiset, vuoroin paukuttavat miehet rumpujaan ja saappaankantojaan.

Rumpuja soittava ja ripaskaa keveys tanssiva Ivan Kamenzikova osoittautuu juhlan jälkeen lahjakkaaksi nuoreksi mieheksi, joka on opiskellut Marin yliopistossa suomea. Jutustelu hänen ja hänen äitinsä kanssa päättyy osoitteiden vaihtoon.

Hyvästelemme vielä Galina Piskunovan toivoen tapaamista myöhemmin Moskovassa. Tiemme jatkuu Selcin kylään, missä odottavat uudet emännät kylyineen ja herkkupöytineen. Sieltä bussi vie muutamien pysähdysten jälkeen Aljošinin raitille, jossa ankat kaikkavat ja lehmät ammuvat.

AILA-LIISA LAURILA
Teksti ja kuvat

Mikä Tverin Karjala?

Ensimmäinen muutto Suomen ja luoteisen Venäjän Karjalasta Tverin alueelle ajoittuu vuosiin 1581-1595 ja toinen aalto Stolbovan rauhan jälkeen vuosiin 1617-1661. Volgan yläjuoksulle muuttaa arviolta 20 000-30 000 karjalasta. Suurimmillaan heidän lukumääränsä oli vuonna 1926, jolloin heitä oli peräti 140 500.

Kommunismien aikana kansan olemassaolo kiellettiin ja heidät unohdettiin täysin. Entisen Neuvostoliiton vuoden 1989 väestönlaskennan mukaan Tverin karjalaisia oli runsaat 23 000. Vainovuosien pelottelemana monet ilmoittivat itsensä kaiken varalta venäläisiksi.

Neuvottelut karjalan kielen ja kulttuurin elvyttämisestä alkoivat lokakuussa 1989, ja Tverin Karjalan kulttuuriseuran perustava kokous pidettiin lokakuussa 1990.

Latinalaiseen kirjaimistoon perustuva kirjakieli otettiin käyttöön Tverin Karjalassa 1930-luvun alussa.

Itsestään Tverin karjalaiset käyttävät nimitystä karjalane tai karielane ja kotiseudustaan Karjalan tai Karielan randa. Venäläisiä he kutsuvat hormiksi.

Alueen pääkaupungissa Tverissä on 420 000 asukasta.

ja muuta maistavaa - ja tietenkin kilistelemme pieniä vodkalasillisia. Nukumme hyvin ja aamiaisen jälkeen hyppäämme bussiin suunnaten matkalle kohti Makšatihaa. Suorinta tietä etäisyys olisi vain parikymmentä kilometriä, mutta sen kunto on niin huono, että bussin pitää kiertää yli sadan kilometrin lenkki.

On keskipäivä ja Tverin Karjalan kesäjuhla on alkamassa. Kymmenes folkfestivaali on saanut nimen Tverin kari-

Oulangan Ortto kulki pitkän tien kotiin

Osa 3

Ortto Zaikov syntyi 24. maaliskuuta vuonna 1885 Oulangan kunnan Soukelon kylässä. Myöhemmin hän muutti Suomen puolelle Yli-Iihin, missä hän asui kuolemaansa saakka 1. maaliskuuta vuonna 1962.

Ortto Zaikov suomensi nimensä OskariHaukilahdeksi. Karjalan Heimo on saanut hänen pojaltaan Niilo Haukilahdelta käyttöönsä miehen vankeusajan päiväkirjamerkinnyt ensimmäisen maailmansodan ajalta.

Ensimmäisessä osassa Ortto oli uittotöissä Kumassa Oulangan Susijärvellä. Heinäkuun 27. päivänä vuonna 1914 tuli määräys lähteä sotaan. Hän saapui Petrogradiin 7. elokuuta ja 20. elokuuta hänet vietiin ensimmäisen maailmansodan rintamalle. Kesäkuun 14. päivänä vuonna 1915 hänet määrättiin Itävallan rintamalle Karpaateille, missä oli kova taistelu. Seuraavana päivänä vihollinen otti vangiksi 4 000 miestä lähellä Lembergiä ja Ortto vietiin Stryin kaupunkiin.

Ortto karkasi ja päätyi monien vaiheiden kautta Saksan rajalle Teresienstadtin kaupunkiin. Siellä oli vankileiri, jossa oli 80 000 vankia. Hän karkasi jälleen ja saapui seuraavaksi Tšekinmaan puolelle. Siellä hän karkurikaverinsa kanssa pääsi halkotöihin. Nälkä oli tavallinen vieras. Näin tarina jatkuu:

Vuosi 1916

Kesä alkoi olla kuuma. Oli kesäkuu 1916. Me teimme työtä 3 viikkoa. Iltasin käytiin kylällä. Ostettiin lisää evästä, kun meille tuli aina motti päivässä ylimääräistä. Työnjohtajat rupesivat tykkäämään meistä, mutta meillä oli taas pa-mielessä.

Varattiin eväitä ja käytiin kylällä. Ky-

läläiset tahtoivat meitä halontekoon, ja me suostuimme. Oli lauantapäivä. Pyysimme mittaamaan halot ja otimme tilin. Pyysimme viisi kruunua mieheen, minä saimmekin. Lauantai-iltana kymmenen aikaan lähdimme kävelemään.

Lähdimme niihin taloihin, joiden kanssa meillä oli sopimus. Pyhäpäivänä lepäsimme ja söimme. Ruoka maistui meille hyvin. Toinen meistä oli toisessa talossa. Olimme yhdeksän päivää.

Sitten tuli poliisi ja sotilas. He käskivät seurata ja meidän täytyi lähteä. He veivät meidät vankileirille. Jouduimme taas kuritusparakkiin. Oltiin siinä yö. Nyt meillä ei ollut kylmä eikä nälkä, kun he olivat antaneet meille evästä niistä taloista, joissa olimme olleet töissä.

Seuraavana aamuna meidät tuotiin oikeuteen. Siellä oli leirin johtaja, kapteeni, ja tuomari. Kysyttiin: "Mikä nimi?" "Ivan Poktaanoff", vastasin. "Mistä läänistä?" "Arkangelin", vastasin. "Miksi karkasitte?" "Kotiin oli ikävä." "Miksi menitte taloon töihin?" "Halusimme hankkia evästä."

Saimme tuomioksi yhden kuukauden kuritusparakkia. Se oli sellaista vankeutta, että mikä oli huonoin työ, niin sinne meidät vietiin. Se oli hyvä puoli, ettei ollut kylmä. Toinen vihollinen sen sijaan alkoi taas lähestyä, nimittäin nälkä.

Me kaverin kanssa puhuttelimme toisiamme uudella nimellä. Kaveri sanoi, että nyt meidän pitää päästä karkaamaan opilla millä tahansa ja että nythän on paras mahdollisuus, koska kaikki hedelmät

ovat kypsiä. Samaa ajattelin minäkin. Tässä oli vain se hankaluus, että he pitivät meitä silmällä, eikä millään tahtonut tulla tilaisuutta päästä yrittämään.

Meiltä oli mennyt jo monta päivää niin, että ei sopinut yrittää karkaamista. Illalla tuli väepeli meidän parakkiimme ja antoi määräyksen meidän varallemme. Hän sanoi, että seuraavana päivänä on tuotava 15 kuritusvankia hautausmaalle töihin. Hautausmaa oli synkässä metsässä.

Kaveri sanoi, että nyt meillä on hyvä tilaisuus, kun vaan osaamme käyttää sen hyväksi. Mentiin töihin hautausmaalle, missä oli tuhansia hautoja ilman mitään ristejä. Sinne oli tuotu 15 uutta ruumista. Meidän piti kaivaa niille haudat.

Siellä oli myös muita vankeja töissä satamäärin, ja ilta alkoi hämärtyä. Silloin kaveri tyrkkäsi, että yritetään. Niin me hiljalleen siirryimme metsään ja istahdimme.

Ei kuulunut mitään erityistä. Sitten me juoksimme vähän aikaa ja istahdimme. Kaveri sanoi, että nyt ollaan taas vapaita. Mutta oli pimeä. Me kävelimme tietämättä suunnasta. Satuimme tulemaan pienoisen talon luo. Päätimme koettaa mennä sisälle ja pyytää jotakin suuhun pantavaa. Aloimme rynkyttää. Emäntä tuli hiukan peloissaan.

"Keit te olette?" hän kysyi. Vastasimme, että sotavankeja, päästäkää meidät lämmittelemään! Emäntä aukaisi oven ja päästi meidät sisälle, mutta oli jonkin verran peloissaan. Hän puhui tšekin kieltä, jota saatoimme vähän ymmärtää. Me pyysimme Jumalan nimessä: "Eikö ole antaa jotakin syötävää?"

Emäntä toi meille vähän leipää ja keitettyjä perunoita. Hän sanoi, ettei ole mitään muuta antaa. Hän kertoi, että hänen miehensä on Venäjällä sotavankina ja itki, että kuka häntä siellä suojelee?

Sitten emäntä toi olkia sisälle, teki petin ja käski mennä nukkumaan. Tämä tuntui meistä mukavalta. Nukuimme yön.

Emäntä heräsi aamulla, keitteli kaakaota ja otti pitkän veitsen laatikosta. Hän teroitteli sitä. Minä tyrkkäsin kaveriani. Hän vavahti, että mikä on emännän tarkoitus. Emäntä viittasi kädellään ja sanoi, että lähdetään, mutta kaveri pelkäsi. Minä sanoin, että mennään vaan, ei yksi nainen kahta miestä tapa.

Emäntä meni talliin ja minä emännän perässä. Emäntä nauroi, että tuo teidän kaverinne tuntuu pelkäävän. Minä kysyin emännältä, että mitä täällä on tehtävä. Tallissa oli kolme hevosta. Emäntä sanoi, että yksi hevonen pitäisi tappaa.

Me kysyimme, että miksi. Emäntä vastasi, ettei ole kenkiä. "Saamme hevosen nahasta kengät itselleni ja lapsilleni." Sitten emäntä käski tulla sisälle. Hän antoi kaakaota ja ruokaa. Me söimme ja joimme. Sitten lähdimme töihin.

Emännällä oli ase. Sillä ammuimme hevosen, nyljimme ja panimme lihoiksi. Emäntä sanoi, että saatte lihaa, jos haluatte. Me kiitimme ja otimme lihaa aika rutkasti. Emäntä antoi suolaa ja vähän perunoita.

Kävelimme korpeen

ja teimme korsun. Se oli synkkää kuusikkometsää ja korkeita vuoria. Asuskelimme siinä viisi viikkoa. Silloin tällöin kävimme noutamassa emännältä perunoita ja tulitikkuja. Tämä emäntä oli niin taattu, että juoruja ei lähtenyt.

Liha alkoi loppua, mutta me olimme hyvässä kunnossa ja levänneitä. Päätimme, että nyt täytyy taas yrittää. Ilmassa alkoi olla talven merkkejä niin, että aika ei ollut sopiva yritykselle. Mutta ei auttanut, eväät olivat lopussa. Niin kävimme sanomassa hyvästit emännälle. Hän itki ja toivotti onnea ja antoi vähän ruokaa.

Illalla katselimme taivaan tähtiä ja teimme matkasuunnitelmia. Nukuttuamme yön päätimme lähteä länttä kohti.

Aamu rupesi jälleen koittamaan. Kolme miestä tuli täysissä varusteissa. He komensivat: "Kädet ylös!" Me nauroimme: "Meitäkö varten? Mehän olemme luonnostaan teidän määräysten alai-

sia." He antoivat meille tupakat ja kysyivät: "Onko teillä nälkä?" Vastasimme, että on. He antoivat meille kummallekin kappaleen leipää. Sitten lähdimme kävelemään. Kävelimme viisi kilometriä ja pääsimme asemalle. Nälkä oli kova, eikä sotilaillakaan ollut mitään antaa.

Tuli määräys tuoda meidät vankileirille, joka sijaitti Wienin lähellä. Junassa meni aikaa yksi vuorokausi. Niin meidät tuotiin taas tutkittaviksi. Tutkijana oli komendantti, luutnantti, joka oli invalidi. Hänellä oli tulkki samoista vangeista.

Hän opetti meitä puhumaan oikein. Meillä oli taas eri nimet. Kysymyksiä tuli paljon. Me puhuimme niin kuin tulk-

ki opetti. Sen jälkeen meidät vietiin parakkiin, jossa oli tuhansia vankeja. Siellä puhuttiin vaikka mitä kieliä.

Kerran oltiin pitkässä soppajonossa. Kuulin, että eräs nuori mies noiduskeli suomeksi. Menin ja kysyin: "Mistä olet, kun suomeksi noidut?" Hän vastasi, että Kuopiosta. "No, miten jouduit tänne?" Hän kertoi menneensä vapaaehtoisena Venäjän armeijaan. Hän oli iältään noin 18-vuotias.

Sitten kysyin hänen parakkinsa numeroa. Ajattelin, että saan hänestä karkukaverin. En kuitenkaan löytänyt häntä enää.

Meille ei tullut erityistä rangaistusta. Meidät pantiin toisten vankien joukkoon. Teimme työtä, mitä milloinkin määrättiin. Nälkää kärsimme kuten toisetkin. Leirillä oli paljon väkeä. Heitä

kuoli joka päivä kymmenmitalla.

Vuosi 1917

Oli uuden vuoden päivä 1917. Entinen toverini tuli sairaaksi, ja minunkin voimani vähenivät. Ajattelin, että nyt on peli pelattu. Jos joutuu sairaalaan, sieltä ei moni palaa.

Tammikuun viidentenä päivänä jouduin työhön makasiinia puhdistamaan. Mukanani oli pussi, johon mahtui viisi kiloa. Panin sen täyteen, nostin selkääni ja päälle manttelin. Tämä oli uhkarohkea teko, mutta ei auttanut. Työ päättyi illalla. Meidät pantiin riviin ja laskettiin,

ovatko kaikki tallella. Oli jännittävää. Jos he huomaavat tämän, on rangaistus kova.

Onni oli mukana. Kun pääsin parakkiin, minulla oli mukanani viisi kiloa jauhoja ja ryynejä sekaisin. Mutta miten käy niiden valmistus? Eräällä kaverilla oli pikkuhalkoja. Hän oli kähveltänyt ne jostakin. Ruvettiin porukkaan ja keitettiin puuro sekä syötiin. Käytettiin halkoja ja oksia ja keitettiin aina silloin tällöin. Niin kului se talvi.

Kevätaurinko alkoi paistella, lintuset visertää ja koko luonto heräti. Entisestä kaveristani en ollut kuullut mitään.

Päättelin, että hän on kuollut. Aloin ehdotella uudelle kaverille, että yritetään karata. Muuta ei tarvinnut puhua. Olimme yksimielisiä. Päätimme yrittää, kun tulee hyvä tilaisuus.

Aikaa meni useita viikkoja. Sitten tuli tieto, että seuraavana päivänä mennään hautausmaalle kaivamaan hautoja. Valvojilla oli tapana kysyä, että onko vapaaehtoisia. Me päätimme mennä vapaaehtoisesti, ja jos suinkin saisimme tilaisuuden, yrittäisimme karata.

Oli 15. maaliskuuta vuonna 1917. Pääsimme vapaaehtoisesti kaivamaan hautoja. Niin sitä lähdettiin. Meitä oli 60 miestä vankeja ja kuusi sotilasta. Kävelymatkaa oli kolme kilometriä. Menimme perille ja ryhdyimme töihin, mutta työvälineitä ei riittänyt kaikille.

Toiset tekivät töitä ja toiset levähteli- ►►

Jatkorubariöl<äöslcäö<lcÖ<lk<sklö ksdök<sdl zf<dsf<zc <s

vät. Kaverini kanssa odotimme tilaisuutta tiheän hautausmaametsikön vieressä. Jopa tuli hetki nykyistä kaveria. Hän oli valmis seuraamaan. Ensin käveltiin, sitten juostiin vähän aikaa ja kuunneltiin. Ei kuulunut mitään.

Pääteltiin, että ollaan vapaita. Nälkä oli vain niin kova, että suolet naukui- vat. Käveltiin jokin matka. Sitten huomattiin, että lähellä istutetaan perunoi- ta peltoon. Majoituimme ja rupesimme odottamaan pimeätä. Kun pimeä tuli, kävimme ottamassa pellosta perunoi- ta.

Paistoimme niitä ja jatkoimme matkaa tietämättä, minne olemme menossa. Ilmat alkoivat lämmitä, mutta metsäs- tä ei saatu mitään ravintoa. Piti poiketa kerjäämään tai ottaa pitkällä maksuajal- la, mistä vain uskallettiin. Tällä tavalla vaelsimme useita viikkoja. Söimme, mi- tä löysimme. Joskus meni parikin päivää ilman ruokaa.

Kävelimme erästä metsäpolkua, kun vanha nainen tuli vastaan. Hän säikähti, mutta me tervehdimme kohteliaasti. Hän rauhoittui. Me kysyimme, että eikö ole mitään työvoiman tarvetta. Hän kehotti menemään pappilaan.

Kävelimme suoraan pappilaan ja tapasimme palvelijan. Hän oli keski-ikäinen neiti. Tervehdimme. Hän vastasi kohteliaasti. Pyysimme häneltä leipää. Hän sanoi tšekin kielellä, että odottakaa ja kehotti meitä istumaan. Hetken päästä tuli pappi ja tervehti meitä tšekin kielellä. Me vastasimme venäjäksi.

Hän kysyi, mitä miehiä me olemme ja hän tarjosi meille ruoan. Koetimme jutella tšekin kielellä. Jotenkin päästiin selville. Hän tiedusteli, eikö meistä toinen halua ruveta palvelukseen.

Me kysyimme, että mihin se toinen joutuisi. Pappi lupasi, että hän järjestää paikan sille toisellekin. Me suostuimme. Kylältä tuli nuori emäntä, joka tarvitsi työmiehen. Toinen lähti emännän kans- sa, ja minä jäin pappilaan. Pappi vei mi- nut navettaan, missä oli entisen rengin sänky. Pappi kehotti levähtämään ja sanoi, että huomenna tutustutaan työasi- oihin.

Nukuin yön, ja aamulla piika tuli na-

vettaan. Autoin häntä. Puhdistimme leh- mät ja navetan. Kysyin, että kuka hoitaa hevoset. Piika vastasi, että pappi, koska hänellä ei ollut renkiä.

Piika pyysi minua tulemaan keittiöön ja antoi kaakaota ja palan leipää. Hän le- vittä marmeladia leivälle. Minä sanoin, että älä sotke leipää marmeladilla, kyllä se maistuu muutenkin.

Menin sitten papin kanssa talliin ja puhdistimme hevoset ja ajovehkeet. Hän opetti, miten parihevoset valjaste- taan. Hän näytti monenlaisia töitä. Sitten tuli pyhä ja pappi määräsi, että hevosten pitää olla valjaissa kello yhdeksältä. Ilmoitin, että kaikki on kunnossa.

Pappi tuli ja lähdimme ajamaan. Me juttelimme tšekin kielellä ja puhuimme sekaan venäjää. Kirkko oli roomalaiska- tolinen. Juttelimme papin kanssa paljon sodasta ja rauhasta. Hän vakuutti minulle, että minua ei oteta pois, koska hän tarvitsee työmiehen.

Minua tämä talo ei huvittanut. Työtä oli paljon, ruoka oli huonolaista, ja mi- nua syötettiin eri pöydässä. Se tympäisi minua.

Rupesin ajattelemaan, että on lähde- tävä. Se oli hankalaa, kun ei ollut ka- veria. Se toinen sai niin hyvän paikan, että karkaaminen ei tullut kysymykseen- kään.

Entisen tavan mukaan lähdin papin kanssa kirkkoon. Minun nimeni oli Mar- tin ja kysyin papilta, salliiiko hän minun olla kirkossa, kun vaatteet ovat niin huonot. Hän sanoi pitävänsä siitä, että tul- laan vaan kirkkoon. Nyt vaatteet eivät tule kysymykseen. Pääasia on käydä kir- kossa ja rukoilla Jumalalta rauhaa, jot- ta pääsisin takaisin kotikonnuille teke- mään töitä rauhassa.

Tähän päättyvät Oskari Haukilahden tekemät muistiinpanot. Eräät hänen ker- tomansa tapaukset on syytä lisätä edellä kerrottuun.

Eräässä taistelussa kiväärin luoti

osui hänen vatsaansa ja hän joutui sai- raalaan. Hän oli nähnyt unta Suomesta edellisenä yönä. Kun lääkäri tuli paikalle, haavoittunut kysyi suomen kielellä: "Vieläkö tästä selviää?" Lääkäri sanoi hämmentyneenä tähän: "Osaatteko te suomea?" Lääkäri sattui olemaan suo- malainen ja teki parhaansa, jotta elämä jatkuisi.

Kerran tuli Venäjän tsaarin armeijan sotamiehille riitaa "sattumista" eli liha- palasista. Esimiehet suuttuivat ja määrä- sivät riitelijät seisomaan kahdeksi tun- niksi saksalaiseen kiväärituleen. Tänä aikana sillä kohdalla saksalaiset eivät ampuneet ainoatakaan laukausta. He tulkitsivat tapahtuman hienotunteisesti. Kun riitelijät pääsivät maastoutumaan, ammunta jatkui. Eräässä taistelussa ki- väärin luoti osui toisen käden rystysiin ja siitä jäi "sotamuisto".

Ortto Zaikovin pakoyritys sotavan- keudesta omien puolelle onnistui vasta kymmenennellä kerralla. Hän saapui lä- pi laajan Venäjän maan Vienan Karjalan Oulangan kunnan Soukelon kylään hie- man Kuusamon itäpuolelle uuden vuo- den päivänä vuonna 1921. Vastaanotto oli riemullinen.

Kommunismi alkoi levitä Vienan Kar- jalaan. Ortto joutui vangittavien luette- loon, koska oli käynyt Helsingissä ke- väällä 1921 pyytämässä elintarvikkeita kotiseutunsa asukkaille hyvin tuloksin. Hän pääsi pakenemaan ikkunasta, kun vangitsijat tulivat ovesta.

Suomen puolelta hän osallistui Vienan Karjalassa vuoden 1922 alussa käytyyn Ruvan taisteluun, johon osallistui myös 14-vuotias Jaakko Tyynelä. Taistelussa kaatuivat Oskari Haukilahden veli Ivan Zaikov ja Lauri Kuntijärven isä. Taiste- lun muistoksi Kuntijärvi kirjoitti kirjan Yhdessä ylenivät.

Haukilahden muu perhe, Jenni-äiti ja 8-vuotias Matti pääsivät pakenemaan Suomen puolelle kesällä 1923. Kersantti Matti Haukilahti kaatui talvisodassa Tai- paleessa eversti Armas Kempin rykmen- tissä helmikuussa 1940.

Oskari Haukilahti asui perheineen Yli- Iin Keskikylässä pienviljelijänä osallistu- en metsä- ja uittotöihin.

Karjalan Heimolle toimittanut

NIILU HAUKILAHTI

Sarjan kaksi aiempaa osaa on julkaistu Karjalan Heimon kabdessa edelli- sessä numerossa ja sarja päättyy tä- hän.

Käännösrhmää juhlassa edustivat käännöstarkistaja Sinikka Saari (oik.), kielentarkistaja Olga Karlova, Yhtyneitten Raamattuseurojen konsultti Seppo Sipilä ja palauteryhmän jäsen Anna Vlasova. Tekstin kääntäjä, vuokkiniemellinen Raisa Remšujeva, ei terveysystistä voinut matkustaa juhlaan nykyisestä kotikaupungistaan Petroskoista.

Uuši Šana ilmešty vienankarjalakši

Še on Piiplijankiännöšinstituutin projekti. Kirja ta šamannimini cd-levy julatah Vuokkiniemeššä I I' anpäivän pruasniekašša 30. heinäkuuta ta Uhtuošša 31. heinäkuuta 2011. Uuvven Šanan kiäntäjä on Raisa Remšujeva.

Vuokkiniemi on Uuvven Šanan kiän- täjän Raisa Remšujevan kotikylä. Lisäksi suurin oša Piiplijan lukijista, ket oltih kielen ta tekstijen tarkistajina, ollah Vuokkiniemeštä kotosin.

Kymmenen vuotta Raisa Remšujevan kera ruato Helsinkin Piiplijankiännöšinstituutin teologi Si- nikka Saari. Vaikeissa kyšymkšissä heilä apuh tuli Piiplijašeuran konsultti Seppo Sipilä. Piiplijua testattih monet ihmiset Piäjärveštä, Vuokkiniemeštä, Kalevalašta, Kiestinkistä, Petroskois- ta. Konša lukijilla vaštah tuli šemmosie

šanoja, kumpasie hyö ei tiijetty, niin kiäntäjä ečči šemmosie šanoja, kumpa- set oltais tutut kaikilla karjalaisilla.

Tämä kiännöš on ensimmäini koko Uuvven Šanan kiännöš vienan kielellä. Kiännöštyö alotettih 1990-luvun puoli- välissä. Työn on plahoslovin Petroskoin ta Karjalan arhijepiskoppi Manuil. Hänen plahoslovintašanat on pantu kirjan alkuh.

Uuši Šana oli alušta kirjutettu kreikan kielellä, kumpani oli Rooman val- takunnan itäisen ošan virallini kieli ensimmäisellä vuosišualla.

Vuoteh 2011 männeššä koko Piiplija oli kiännetty 469 kielellä. Vanha Šana tahi Uuši Šana on kiännetty 1 231 kie- lellä. Ošie Piiplijašta, esimerkiksi yksi je- vanheli tahi Psalmien kirja tahi Isussan Hristossan jäivintä Iivanalla, on kiän-

netty 827 kielellä. Mitänä muuta kirjua maailmašša ei ole kiännetty niin äijän kuin Piiplijua.

Vaikka maailmašta ei löytyy yh- tänä alkuperäistä kreikankielistä käsikirjutušta, niin on olemassa äijän tunnettuja kopijoita. Kopijot erotah tois- tistah eryähissä kohin, ka rissittyjen ušonopin kannalta erot ei olla suurie. Vienankielini kiännöš pohjautuu šiuh kreikankieliseh tekstih, mi on otettu ve- näjäntielisen sinodalikiännökšen poh- jaksi. Länšimaiset piiplijankiännökšet pohjautuvat toisih kreikankielisih käsikirjutukših.

Vienankarjalaini kiännöš on luajittu vienan kielen nykynormien mukaisešti.

(Läbde: Uuši Šana, Piiplijankiännöšinstituutti)

Matkakertomuksia: karjalaisia maailmalla

Karjalainen Palermossa

Raija Milianilla ovat jalkapalloilu ja karjalaisuus veressä

Milianin perhe Raija, Cristian ja Salvator herkuttelevat Raijan valmistamalla pannupizzalla. Karjalanpiirakoita leivotaan vain jouluksi.

Kolme viikkoa kestäneen Palermon vierailun aikana sain osakseni monta yllätyksellistä kokemusta; yksi mieluisimmista oli tutustuminen ensimmäisen palermolaisen kyläpaikkani karjalaiseen emäntään Raija Milianiin.

Raija Milian oli kutsunut niin ikään Palermossa asuvan lapsuudenystäväni Tuula Geloson ja minut kotiinsa yhteistä iltaa viettämään jalkapallo-ottelun merkeissä. Vaikka en itse ole kiinnostunut jalkapallourheilusta, ymmärsin ja aistin kuinka koko Palermo huokui jännitystä ja odotusta tuona sunnuntaina, jolloin Milanon Inter ja Palermon oma joukkue Città di Palermo kohtasivat Rooman

Olympiastadionilla. Ottelupaikalle oli matkustanut 60 000 katsojaa, heistä 40 000 oli sisilialaisia.

Milianin perhe, Raija ja Salvator sekä heidän kaksikymmenvuotias poikansa Cristian, asuvat Palermon esikaupungissa, vain muutaman kilometrin päässä Mondellosta, palermolaisten lähimmästä uimaparatiisista, joka on kuuluisa myös turistien keskuudessa turkoosinvärisestä rantaviivastaan, valkoisesta hiekkarannastaan ja ylenpalttisesta kukkaloihostaan.

Matkaa kyläpaikkaamme on vain kymmenisen kilometriä, mutta Palermon ainaiset liikenneuuhkat, joihin sisälty-

vät kovaääniset autoilijat, hurjastelevat mopeditit ja tyytetyt kaikkiin suuntiin, tekevät matkastamme tuskallisen ja pitkän tuntuisen. Huojentuneina kaarimme automme korkean kerrostalon pihaan ja nousemme epävarmantuntuisella hissillä seitsemänteen kerrokseen, jossa ilosilmäinen Raija-emäntä on meitä ovella vastassa.

Kohta jo istumme Milianin perheen kodikkaassa keittiössä viettämässä iltaa italialaisittain. Talon vieraana saan ruokani valmiiksi lautaselle ja hedelmät paloittellen minulle valmiiksi. Minusta pidetään erityistä huolta ja se tuntuu hyvältä. Raija on valmistanut napostelta-

vaksi italialaista pannupizzaa.

- Karjalanpiirakoita teen vain jouluksi, hän tiedottaa naurussa suin.

- Meillä Palermon suomalaisrouvillia on tapana pitää jouluna nyyttikestit. Tuula on hyvä tekemään joulutorttuja, minä pyöräytän piirakat.

Jännittävä ottelu alkaa, ja Raijan aviopuoliso Salvator pakenee poikansa Cristianin kanssa suomenkielistä puhetulvaamme olohuoneeseen. Me naiset istumme keittiössä rupattelun ja toisella silmällä ottelua seuraten. Kysyn Raijalta, kumman joukkueen puolta hän pitää silloin, kun Italian vastustajana on Suomi.

- Silloin toivon tasapeliä, Raija vastaa diplomaattisesti.

- Olen asunut Palermossa vuodesta 1980 ja alan kai pikkuhiljaa mieleltäni italialaistua. Italian kieltä opiskelin jo Suomessa. Alkuvuosina työskentelin täällä lastenhoitajana erään pankkivirkailijan perheessä. Avioituttuani Salvatorin kanssa tein työurani palkkatoimiston virkailijana. Nyt odottelen eläkepapereita, mikä tässä maassa vie tietyn aikansa ja vaatii kosolti kärsivällisyyttä ainakin karjalaiselta luonteelta, Raija toteaa.

Raija on heti tavattuamme ylpeänä kertonut olevansa karjalaista perua äitinsä puolelta. Raijan äiti Toini, o.s. Iivonen, oli syntynyt Salmisissa vuonna 1927. Samoin Toinin äiti Olga Iivonen, o.s. Herranen, on salmilaisia. Olgan äidin mummo Aleksandra Herranen puhui vain karjalan kieltä tyttärelleen. Niinpä Olga Suomeen evakoiduttuaan puhui vain karjalan kieltä. Raija muistaa hyvin, kuinka lapset nauroivat Olgan hauskanhupaisaa puhetapaa. Olga siitä vähät välitti, yhtä hyväntuulisena hän jatkoi pakinointiin.

Olgan tytär, Raijan äiti Toini oli 12-vuotias, kun evakkoon lähdettiin sodan jaloista: ensin Pohjanmaalle, sitten myöhemmin Varkauteen. Siellä Toini tapasi tulevan aviopuolisonsa, Joroisista kotoisin olevan Arvi Hentusen, ja siellä myös Raija vietti lapsuutensa.

Arvi-isä kannusti lapsiaan liikuntaharrastuksiin; Raija kuului Varkauden Työväen urheilijoihin, Reijo-veli Työväen palloilijoihin. Urheiluharrastus onkin

seurannut Raijaa kaikissa elämän vaiheissa. Joka aamu Raija käy uskollisesti stadionin aamujumpassa verryttelensä jäseniään lähes satapäisen naisjoukon mukana. Kävelyretket läheiseen vuoristoon ovat elintärkeitä, ja uintiakin Raijan on tullut harrastettua poikansa Cristianin kilpauinnin yhteydessä.

Jalkapallourheilu, jota juuri seuraamme, on perheen yhteinen penkkiurheilulaji. Ottelu päättyi Interin 3-1 voittoon, mutta Raijan mielestä oli jo pidettävä saavutuksena Palermon joukkueen pääsyä näihin mittelöihin.

Jalkapalloklubin presidentti Maurizio Zamparini on Raijan kertoman mukaan hyvin pidetty ja arvostettu henkilö Sisiliassa. Yhtenä esimerkkinä Zamparinin toimeliaisuudesta Raija mainitsee vähempiosaisiin nuoriin kohdistuneet projektit. Eräskin Palermon pahimmista ongelma-alueista sai jalkapallokentän. Sen ansiosta koulupinnaus ja rikollisuus vähenivät huomattavasti tällä alueella.

Jätämme urheilun ja menemme parvekkeelle ihailemaan auringonlaskua. Yksinäisen sitruunapuun hedelmät kylpevät viimeisissä iltauringon säteissä.

- Minua vieläkin surettaa pihamaani sitruhedelmäpuutarhan kohtalo. Hedelmäpuut kaadettiin maan tasalle ja entinen puutarha asfalttoitiin autojen maksulliseksi pysäköintipaikaksi. Tämä on

rahaa tuottavaa toimintaa, koska ihmisiä on paljon ja autoja vähintään kaksi perhettä kohti. Ajattele nyt, että Uudenmaan läänin kokoisella saarellamme asuu enemmän ihmisiä kuin koko Suomessa! Niinpä kauniit ja rauhaiset sitruhedelmäpuutarhat saavat väistyä "autotarhojen" tieltä.

- Minunkin parvekkeeni näköala on saanut pahan kolhun: hedelmäpuiden kauneuden sijasta näen nyt rumia rekavaunuja ja muuta autojen mukana tulleita romua. Vain tuo yksi puu on kuin ihmeen kautta säilynyt hengissä ja kukoistaa majesteettisessa yksinäisyydessään ikään kuin menehtyneiden hedelmäpuiden muistoa kunnioittaen.

Kun aurinko putoaa horisontin taakse, valtaa pimeys väijäämättä maiseman. Kysyn Raijalta, mitä asioita hän kenties kaipaa koto-Suomea ajatellessaan.

- Suomen kesän vehreyttä ja valoisuutta, vaaleita kesäöitä ja aikaisia aamuja - ja tietysti saunaa! Kun joku vielä pesisi selän saunassa!

- Mikä täällä Sisiliassa on parasta? kysyn vielä.

- Ihmiset, Raija vastaa empimättä.

- Ihmiset ovat avoimia, välittömiä, ihania. He ovat valmiita auttamaan ja pitämään huolta toisen ihmisen hyvinvoinnista. Täällä tunnen aina olevani tärkeä ihminen muille. Minusta välitetään.

EILA PÖLLÄNEN

Sitruhedelmäpuuta kasvaa Sisiliassa kaikkialla. Sellainen näkyy myös karjalastaustaisen Raija Milianin perheen ikkunasta.

Mittuine on sinun muamankieli?

Monille suomalaisille on uutta, että yksi Suomen vähemmistökielistä on karjala.

Karjalan kieltä on puhuttu Suomeen kuuluneilla alueilla yhtä kauan kuin suomea. Kuitenkin vasta vuonna 2009 presidentti antoi Euroopan neuvoston alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevaan eurooppalaiseen peruskirjaan pohjautuvan asetuksen, jossa tunnustetaan karjalan kieli ei-alueelliseksi vähemmistökieleksi Suomessa. Nykyisin myös väestörekisteriin voi merkitä äidinkielen kielekseen karjalan.

Luovutetun Karjalan evakot voi jakaa kielellisesti kahteen ryhmään: osa puhui äidinkielenään suomen kielen kaakkoismurteisiin kuuluvia kannakselaismurteita, osa suomen lähintä sukukieltä karjalaa. Kaakkoismurteista käytetään yleiskielessä usein nimitystä karjalan murre. Suomen kielen karjalan murre ei siis ole sama asia kuin karjalan kielen murteet, joita Suomessa ovat puhuneet lähinnä Laatokan Karjalasta talvi- ja jatkosodan yhteydessä siirtynyt ortodoksisväestö sekä Vienasta ja muualta Itä-Karjalasta jo aiemminkin paenneet karjalaiset.

Karjalan kieli jaetaan kahteen päämurteeseen: varsinaiskarjalaan (= vienankarjala + eteläkarjala) ja livviin eli aunuksenkarjalaan – tai kolmeen: suomea lähinnä olevaan vienankarjalaan, eteläkarjalaan ja livviin. Helpoimmin erotettava piirre vienankarjalassa on soinnillisten konsonanttien b, d ja g ja z puuttuminen ja livvissä sananloppuisen a:n ja ä:n muuttuminen usein u:ksi ja y:ksi. Vienassa ruisleipä on rukehini leipä, eteläkarjalassa rugehini leibä ja livvissä rugehine leiby.

Piilosta päivänvaloon

Talvi- ja jatkosodan jälkeen valtiovalta halusi sulauttaa karjalankieliset evakot suomenkielisiin ja nähdä karjalan kielen murteet suomen murteina. Toisaalta taas karjalan kielen puhujien uudet naapurit saattoivat luulla heidän kieltään venäjäksi ja pitää heidän tapojaan outoina. Ei siis ole ihme, että uuteen ym-

Karjalan kielen ja suomen kielen karjalaismurteiden puhuma-alueet ennen sotia

päristöön sopeutuessaan moni hylkäsi kieltänsä ja kulttuurinsa, ja karjalan kieli painui lähes unohtuksi. Paikoin se säilyi kuitenkin perheiden ja muiden pienyhteisöjen sisäisenä kielenä.

Parinkymmenen viime vuoden aikana kielelliset vähemmistöt ovat aktivoituneet eri puolilla Eurooppaa. Karjalan kieltäkin alettiin elvyttää 1990-luvulla sekä Suomessa että Venäjällä (Karjalan tasavallassa ja Tverin alueella). Suomessa aktiivisia ovat olleet muun muassa Karjalan Sivistysseura ja Karjalan Kielen Seura, jotka ovat tehneet ahkerasti työtä karjalan kielen ja karjalaisen kulttuurin elvyttämiseksi.

Erään selvityksen mukaan Suomessa on nykyisin viitisentuhatta karjalan kielen taitajaa. Osa heistä on opetellut kieltä aikuisena, esimerkiksi isovanhemmiltaan tai kielikursseilla, mutta monelle se on äidinkieli.

Monikielisyttä ja vähemmistökielten asemaa tarkastellaan Euroopan unionilta rahoituksensa saavassa laajassa monitieteisessä ELDIA-hankkeessa (European Language Diversity for All). ELDIassa tutkitaan 14:ää suomalais-ugrilaisista vähemmistökieliryhmää, joiden joukossa on sekä Suomessa että Venäjällä puhuttava karjalan kieli.

Hankkeen tutkimustuloksia voidaan soveltaa yleensäkin vähemmistökielten ja monikielisuuden tutkimiseen, ja tulosten avulla voidaan vaikuttaa kielipoliittiseen päätöksentekoon sekä Euroopassa että Euroopan ulkopuolella. Hanke käynnistettiin maaliskuussa 2010, ja se kestää vuoden 2013 syksyyn saakka.

ELDIAssa on kerätty tutkimusaineistoa kyselylomakkeilla sekä haastattelemalla vähemmistökielten puhujia ikäryhmittäin. Suomen karjalankieliset asuvat etupäässä Itä- ja Etelä-Suomessa; pohjoisessa heitä on erityisen paljon Oulun seudulla, etenkin Muhoksella. Valtimolta Pohjois-Karjalasta haastateltavaksi löytyi jopa alle 20-vuotiaita nuoria, jotka ovat oppineet karjalaa useimmiten isovanhemmiltaan.

Pohjois-Karjalassa ja Savossa tehdyissä ryhmähaastatteluluissa ja Etelä-Suomessa tehdyissä yksilöhaastatteluluissa tiedusteltiin esimerkiksi haastateltavien kielitaitoa, karjalan kielen roolia suomalaisessa yhteiskunnassa ja suhtautumista karjalan ja muiden kielten tulevaisuuteen. Monet haastateltavat pitivät mahdollisena, että karjalan kielen asema vahvistuu ja karjalan sanastoa saadaan kehitettyä modernin yhteiskunnan tarpeisiin, mutta he totesivat kielen elvyttämisen vaativan paljon työtä – ja rahoitusta.

Varsinkin ryhmähaastatteluluissa tuli vahvasti esiin halu yhteistyöhön Venäjän karjalaisten kanssa. Toivottiin esimerkiksi, että Suomessa perustettaviin kielipesiin* ja kouluihin voitaisiin ainakin aluksi palkata karjalaa äidinkielenään puhuvia hoito- ja opetusalan ammattilaisia Karjalan tasavallasta. Kaavailtiin myös kieli- ja kulttuurikursseja, joihin osallistuisi väkeä sekä Suomesta että Venäjältä.

Kysymykseen ”Jos käytettävissäsi olisi rajattomasti rahaa, mitä tekisit karjalan kielen hyväksi?” eräs ryhmä vastasi muun muassa ideoimalla pilke silmäkulmassa karjalankielistä saippuasarjaa ”omat da rohkiet” (= tš). tv-sarjoja kirjoitettaessa kieli kehittyisi ja tulisi tutuksi valtaväestöllekin.

Karjala oli pitkään vain puhuttu kieli. Sillä ei ole vielä vakiintunutta

kirjakieltä, vaikka sen eri murteilla julkaistaankin kirjallisuutta. Monien karjalankielisten mielestä murteet ovat niin kaukana toisistaan, ettei yhteistä kirjakieltä kannata edes yrittää saada aikaan. Heidän näkemyksensä mukaan ihmisiä on kannustettava kirjoittamaan omalla kielimuodollaan, muuten koko kieli häviää murteiden taistelussa.

Toisenlaisiakin näkemyksiä on. Eräs nuori ELDIA-haastateltava ihmetteli, miksei yhteisen kirjakielen luominen ja käyttö olisi mahdollista; eihän mikään kirjakieli tarkkaan ottaen ole kenenkään äidinkieli. Myös suomen kielen murre-erot ovat suuret, eikä kukaan haittaile omaa murrettaan kirjakielen pohjaksi.

LEENA JOKI

Kirjoittaja on sanakirjantoinittaja, joka on työskennellyt Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaiseman Karjalan kielen sanakirjan toimituksessa. Hän on osallistunut ELDIA-bankkeen kenttätyöhön yhdessä Kati Parppien (Itäsuomen yliopisto) kanssa.

* kielipesä päiväkotia, jossa uhanalaisen kielen omaksumista elvytetään kielikylvyyn tapaan.

TIETOLAATIKKO 1.

Tove Jansson: Varattavu Iivananpäivä, käännös livvinkarjalaksi Natalja Sinitskaja. Karjalan Kielen Seura 2010.

Päiväine laskih, ga nygöi kezäkuun aigah ei pidänyh varata pimiedy. Yö oli valpas da tiedovoitto, moizennu yöny on hyvä uneksie.

Kuuzien al läipähtih kyven da rubei palamah. Se oli havus da oksis luajittu pieni robl'o, da ihan selgieh nägyi, kui pienet böbökat pyöritetäh kuuzenkäbyy tuleh.

– Heil on tuli Iivananpäivän kunnivok-

se, sanoi Ninnineidoi. (s. 65)

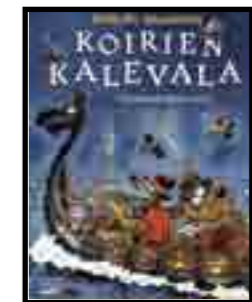
Tove Jansson: Vaarallinen juhannus, suom. Laila Järvinen. Kahdeskymmeneskolmas painos. WSOY 2010.

Aurinko oli laskenut, mutta näin kesäkuussa ei pimeästä kannattanut puhua. Yö oli kalpea ja unelmoiva ja täynnä taikua.

Kuusien alla välähti kipinä ja tuli sytyi. Se oli havuista ja oksista tehty pikunuotio, ja saattoi nähdä aivan selvästi, miten pienet otukset ja kummajaiset yrittivät vierittää kuusenkäpyä tuleen.

– Heillä on juhannuskokko, sanoi Niiskuneiti. (s. 59)

TIETOLAATIKKO 2.

Mauri Kunnas: Koirien Kalevala vienankarjalaksi, käännös Nadja Lutohina. Karjalan Sivistysseura 2010.

Hukkien pimeässä Pohjolašša eli neiti, kumpani oli kuulusa kaunehešta ulkonävöštäh ta hyvästä käytännöštäh. Moni uroš oli häntä košson, vain tyhjäh. Väinämöiniki piätti lähtie tuota neitie košsomah.

Vanha tietäjä ästu purjehveneheh ta viiletti poikkoseh meren aukiella šelällä.

Mauri Kunnas: Koirien Kalevala. Kahdestoista painos. Otava 2006.

Susien pimeässä Pohjolassa asui neito, joka oli kuuluisa sievästä ulkonävöštään ja hyvästä käytöksestään. Moni uros oli häntä kosinut, mutta turhaan. Väinämöinenkin päätti lähteä tuota neitoa kyselemään.

Väinämöinen astui purteensa ja viiletti pian meren aavalla šelällä.

Juttu on julkaistu aiemmin Kielikello 2/2011 -lehdessä.

Vitelen kylässä pidettiin konsertti, jossa esiintyi Vaasasta saapunut Pohjan miehet -kuoro.

Festivaali Aunuksenlinnan keazässä

Karjalan Sivistysseuran puheenjohtaja Kari Kemppinen osallistui Aunuksen 1. Kansainväliseen musiikkifestivaaliin ja sen yhteydessä järjestettyyn kirjallisuusseminaariin 12.-14. elokuuta. Seurueeseen kuuluivat myös Wiipurin Soitannollisen Kerhon puheenjohtaja Eero Kakkuri Helsingistä ja hänen tuttavansa Heikki Junnonen Lahdesta.

Karjalan Heimo julkaisee otteita Kemppisen matkapäiväkirjasta.

11.8.2011

Junamatkan ensimmäinen osio taittui Helsingistä kello 10 lähteneellä Allegro-junalla Pietariin. Olimme kello 14.36 paikallista aikaa Suomen asemalla. Matkatoimisto oli saanut varattua paikat siten, että teimme matkaa eri vaunuissa. Itselläni oli seurana suuri espanjalainen ryhmä, joka oli 12 päivän kiertomatalla Pohjoismaissa, Virossa ja Venäjällä.

Pietarissa oli aikaa siirtyä Suomen asemalta Laatokan asemalle, mistä kello 22.02 lähti Lokakuun rautateiden yöjuna siten, että yöllä osa vaunuista irrotettiin Lotinapellossa Aunuksen (meidät niiden mukana), Pitkärannan ja Sortava-

Hotelli Aunus on näyttävä maamerkki keskellä kaupunkia.

lan junaan - ja muu juna jatkoi Petroskoin kautta kohti pohjoista Murmanskia.

Arvioimme aikaa olevan riittävästi ja päätimme siirtyä jalan miljoonakaupungissa kohti Laatokan asemaa, jonne oli "kartan mukaan vain jokunen kilometri". Väärin arvioitu: iltapäiväruuhka, jalkakäytävät täynnä ihmisiä, painavat matkatavarat (minulla lähes 20 kpl Koirien Kalevala -kirjoja) vedettävänä pitkin Pietarin katuja. Aika riensi ja matkaa oli - tuli kiire!

Aamuyöstä heräsin, kun vaunuemäntä herätti kuten oli luvannut. Vuorossa oli vuoteen petaaminen, rullaaminen

ja lakanoiden, tynnyliinan ja pyyhkeen palauttaminen pyykkipussiin ennen junaan poistumista Aunuksen asemalla. Pimeyden keskellä meitä odotti tilaamme taksi. Se vei meidät muutamassa minuutissa Hotelli Aunuksen, missä saimme kirjoittautuamme avaimet omiin huoneisiimme. Pääsimme jatkaamaan lyhyeksi jäänyttä yöunta.

12.8.2011

Aunuksen kirjastossa järjestettiin ilta-päivällä kirjallisuusseminaari, jonne tuli melkoisesti ihmisiä varsinaisten esiintyjien lisäksi. Kirjasto on melko suuri, ja sen yhteydessä toimii erillinen lastenkirjasto. Kirjastoon oli tehty karjalaisista kirjoista oma erillinen esittely, samoin vuosien 1941-1945 tapahtumista kertovista kirjoista (myös suomenkielisistä).

KSS sai luvan somistaa Koirien Kalevala -kirjoista ja muusta tuomastani materiaalista oman pöytätason, joka oli tukenani esitellessäni kirjaa ja kertoessani siihen liittyvästä Auta lasta oppimaan -projektista seminaarissa. Esittelypöytä oli kirjastossa vielä seuraavanakin päivänä esillä.

KSS luovutti yhden kirjan tilaisuudessa nuorimmalle osallistujalle Juralle. Muut Koirien Kalevala -kirjat luovutin lastenkirjastolle ja lehdet sekä muun materiaalin kirjastolle.

Ensimmäisen päivän aikana järjestettiin Vitelen kylässä konsertti, jossa esiintyivät Vaasasta saapunut Pohjan miehet -kuoro ja Harmonikkakerho-trio.

Aunuksen kaupungissa illalla oli festivaalien avajaiset, jossa esiintyivät suomalainen Volkswagen, petroskoinlainen Santtu Karhu ja Enska Jakobson.

13.8.2011

Heti aamusta kävimme tutustumassa uusittuun Aunuksen kansallismuseoon, jossa museon johtaja Natalja Nikolajeva veti mielenkiintoisen esittelykierroksen ammattitaidolla. Aunuksen kirjaston tiloihin kokoonnuttiin toistamiseen kulttuuritilaisuuteen, johon piti saapua myös Karjalan tasavallan kulttuuriministerin Jelena Bogdanovan. Virallisten edustajien saatua kuulla, että ministeri onkin vuosilomalla eikä saavu Aunuksen, kulttuuritilaisuus "kuivui kokoon" ja siirrettiin lounaan jälkeen Hotelli Au-

nuksen seminaarituloihin.

Seminaarin jälkeen Aunuksen kaupungin johtaja Sergei Kohov ilmoitti, että pihalla odottaa pikkubussi, joka vie osallistujat Aunuksen ulkopuolella olevaan yksityishotelliin ruokailemaan.

Matkaa, muuten tasaisen maaston Aunuksen ainoan mäen laelle rakennettuun upeaan kolmikerroksiseen hotellihuilaan, kertyi noin 30 kilometriä. Matkan varrella oli merkittävä uudisrakennuskohde: navetta 3 500 lehmälle. Sen tuottama maito jalostetaan Aunuksessa olevassa meijerissä maidoiksi, juustoiksi ja voiksi. Niistä noin 37 prosenttia jää Aunuksen piirin alueelle ja loput toimitetaan Petroskoin suuntaan.

Perillä odottivat (sateisesta säästä huolimatta) upeat maisemat: toisaalla näkyi Laatokka ja toisaalla Syväri. Sisällä vaihdoimme ulkojalkineet sisätossuihin ja tutustuimme lyhyesti taloon: upeisiin vierashuoneisiin, karhunaljoihin, hirvenpäihin, täytettyihin metsoihin - ja isoista ikkunoista tulvi valoa kaikkialle.

Siirryimme ison oleskelu- ja baarikeittiötilan runsaasti ja maittavasti katettuun pöytäan - talon ainoana vieraina

- henkilökunnan hoitaessa sujuvasti tarjoilun. Venäläiseen tapaan puheita pidettiin, maljoja juotiin ja viihdyttiin. Omistajaa ei näkynyt, mutta kuulin, että hän asuu Englannissa!

Aunuksen keskustassa kaikui suurelta lavalta lauluja koko päivän. Mukana oli taiteilijoita Suomesta, Aunuksen seudulta sekä Petroskoin Oma Pajo- ja Petrovski-kuorot, Prääsästä Meijän Pajo-kuoro ja Munjärvenlahden kylästä kuoro.

14.8.2011

Sunnuntaipäivän ohjelma tapahtui Viitelessä, jonne suomalaiset esiintyjät eivät enää matkanneet.

Oman aikataulumme mukaan Lokakuun rautateiden juna ottaa meidän mukaansa Lotinapellon asemalta kello 13.35 paikallista aikaa. Taksi veisi meidät asemalle. Teimme ennen lähtöämme pienen paikalliskierroksen jalan lähialueella. Kauniissa jokien ympäröimässä kaupunkikeskustassa odottavat entisen Aunuksen linnan alueen kunnostustyöt puistoympäristöksi.

Lotinapeltoon emme ehtineet juurikaan tutustua; rautatieasema oli moderni ja sen kellotornissa oli suuri auringokello. Vieressä oli "rähjäisempi" linja-autoasema ja niiden edessä pieni puisto, jossa seisoi todella isokokoinen Leninin patsas.

Juna saapui ajallaan ja pitkänä asemalle. Meidät oli taas saatu sijoitettua eri vaunuihin, joten keskusteluista ei tullut mitään.

Matkan varrelta jäi mieleen Volhovin (Olhava) asema, joka keltaisena valkoisine nurkkineen, upeasti kunnostettuna kylpi yhdessä auringon kanssa.

Pietarissa Laatokan asemalla oli tavaton ryysy, kun pitkä juna purki sunnuntai-iltana matkustajansa asemalaiturille. Tulomatka viisastuneina otimme taksin ja ajoimme suoraan Suomen asemalle. Taksikuski ajoi "kuin viimeistä päivää" ja me pitelimme kattokahvoista rystyset valkoisina, hieman Nevaa ja upeasti kunnostettuja rannan rakennuksia sivuillemme silmäillen sekä pelkoa torjuvaa jutustelua ylläpitäen.

Ennen asemarakennuksen siirtymistä ja metallinpaljastimen läpikulua kävimme syömässä - ei mitään erikoista, mutta saimme siirrettyä nälkäämme Allegro-junaan. Allegro-juna saapui Helsinkiin kello **23.30**.

KARI KEMPPINEN

Venehjärven kylä sai esi-isien muistomerkin

Venehjärven perinteinen pokkojuhla järjestettiin 27. elokuuta jo 19. kerran. Juhlan ovat elvyttäneet venehjärveläiset Lesosen veljekset sukulaisineen 70 vuoden tauon jälkeen vuonna 1992, samana vuonna, jolloin rajan yli pääsi ensimmäisen kerran matkustamaan Vian Karjalaan. Silloin Venehjärvi oli jälleen rakennettu jo kolmannen kerran.

Tänä vuonna juhlarahvasta oli kerääntynyt Venehjärvelle ennätysmäärä. Aluksi paljastimme Venehjärven kylän sekä Lesosten esi-isien muistomerkin. Kylän 30 savua asuttivat aikoinaan Lesoset ja Vuokkiniemestä tulleet Lipkinit. Muistomerkinä ovat kolme myllynkiveä merkitsee sitä, että kolme kertaa on Venehjärvi tuhottu ja kolmesti rakennettu. Aura merkitsee elannon ottamista maasta nään kurniessa vatsassa.

Muistomerkin taakse istuttivat Sergei ja Julia Lesonen sukuun – pyhän pih-

lajan Lesosille. Toivottavasti tulevat sukupolvet sadan ja kahden sadan vuoden päästä muistavat vanhan tavan, että pihlajaan, jonka vanhat ovat istuttaneet, ei saa koskea!

Lehmänkellot, joita rahvas toi muistomerkkiin esi-isiensä muistoksi, merkitsevät sitä, että venehjärveläisiä kutsuttiin lehmänkelloiksi, koska heillä oli kova ääni, joka kuului kauas. – Muista siis Venehjärvelle mennessäsi viedä sinne oma lehmänkello omalle venehjärveläiselle esi-isällesi! Muistomerkkitilaisuuteen oli Paavo Lesonen kirjoittanut kaksi upeaa runoa, jotka hän myös itse siellä esitti.

Tämän jälkeen siirryttiin tsasounan männikköön juhlimaan. Pässijuhla on ikaikainen venehjärveläisten luonnonuskontoon liittyvä juhla, johon myöhemmin sekoittui myös ortodoksinen uskonto. Joka vuosi pohrotšan eli Juma-

Venehjärven kylän ja Lesosten esi-isien muistomerkin kolme myllynkiveä merkitsevät sitä, että Venehjärvi on tuhottu kolme kertaa ja rakennettu kolmesti uudelleen. Aura merkitsee elannon ottamista maasta nään kurniessa vatsassa.

lan synnyttäjän päivänä Venehjärven tsasounan männikkö on merkillisen ja ikivanhan näytelmän tapahtumapaikkana.

Aikaisin pohrotšan aamuna vaelsi Tolonjoelta, Tsenasta, Vuokkiniemen pogostalta, Vuonniseesta, Ponkalahdesta, Kivijärvestä ja Latvajärvestä ristirahvas-ta taluttaen yhälle Miikkulalle luvattuja pokkoja. Ne oli toivotettu karjaonnan kohentamiseksi, tuomaan sumptšamiehet takaisin kotiin, laittamaan kontien piän mättääseen, tuomaan hyvää kalaonnea jne.

Pottosten suku nosti maljat Enossa

Vanhan tavan mukaan pässit tuotiin uhripaikalle uhrattaviksi. Varhain pohrotšan aamuna miehet kokoontuivat tsasounan männikköön teurastamaan pässejä. Kun pässit oli teurastettu, niistä keitettiin isoissa padoissa keitto, jota vain miehet saivat syödä. Naiset katselivat vierestä. Miesten syödessä naiset menivät tsasounaan rukoukseen lampaiden suojelijaa Pyhää Natassieta.

Kivijärven Lesosten sukuun kuuluu Vivi Vuoriston äiti on muistellut, että enää vuoden 1900 jälkeen ei Kivijärvestä ole pokkoa tuotu Venehjärvelle. Tiedossa on, että noin vuonna 1922 on järjestetty viimeinen pokkojuhla, minkä jälkeen Venehjärvi hävitettiin. Kauti vienankarjalaiset tavata joutuivat väistymään uusien tilalta ja Karjalan vanhat pyhimykset vihastuivat lapsilleen ja tuosta oli seurauksena kamalat ajat ristirahvaalle!

Venehjärven ikivanhaan pokkojuhlaan kohdistui tänä vuonna merkillinen ja ajattelematon vastoinkäyminen. Eräät henkilöt pitivät lampaanteurastusta barbaarisena tekona. Paheksunnasta johtuen päätimme, ettei pokkoa uhrata juhlassa. Huolimatta paheksunnasta, tai juuri sen vuoksi, pyhä Miikkula kuitenkin näytti meille pokkojuhlaa edeltävänä aamupäivänä, että lampaita riittää, sillä Venehjärvelä emolammas synnytti kaksi karitsaa. Karjalainen kansa on aina noudattanut vanhoja tapoja ja synty eli riähkä olisi siitä tullut, jos noudattamatta olisi jäänyt. Päivän vaihtuessa lauantaiamuun Pyhä Miikkula sai pokkonsa.

Toivon mukaan Venehjärven kylä elää vielä pitkään, ja nämä vanhat perinteet säilyvät vastoinkäymisistä huolimatta. Siihen me kaikki sieltä kotoisin olevien sukujen jäsenet, Vian perinnekulttuurista kiinnostuneet ja Vian Karjalan ystävät voimme vaikuttaa.

Vaikutamme käymällä kylässä, tuomalla sinne tuloja, osallistumalla sitä kautta myös kylän rakentamiseen, ylläpitämiseen ja järjestettäviiin tapahtumiin. Lesosten kotisivuilla on ohjeita omatoimimatkoille, joita voi tehdä ympäri vuoden kylään, ja majoitustietoja Venehjärvellä. Tervetuloa aitoon vienäläiseen kylään kaikki maailman rahvas! www.lesonen.fi

SARI HEIMONEN

Jehkimän, livanan, Feodorin, Pelagian ja Nastin jälkeläisiä kokoontui 30. heinäkuuta Enon Haapalahdessa. Kauti kesäsäästä nautti lähes sata sukuun kuuluvaa. Iahduttavaa oli nähdä erityisen suuri joukko nuoria, joista pienimmät taisivat olla alle vuoden ikäisiä. Vanhin ja viimeinen Repolassa syntynyt oli 91-vuotias Maija Pekkarinen.

Juhlapaikaksi valittu Haapalahden lomakoti sijaitsee luonnonkauniilla paikalla Pielisen rannalla. Puolet kesäpahtuman osallistujista majoittui ja yöpyi lomapaikassa. Aikaa riitti runsaasti suvun vaiheiden muisteleminen ja toteamiseen, kuinka laajalle ympäri maailmaa olemme hajaantuneet!

Tervetuliaismaljan jälkeen Hannu Pottosen esitteli kuvin esivanhempamme ja kunkin sukuhaaran. Aunuksessa asuva Ludmila toi terveiset Karjalassa asuvilta sukulaisilta. Tämän jälkeen pääsimme nauttimaan karjalaisen pito-pöydän antimista.

Ruokailun jälkeen oli vapaata oleskelua ja ruuan sulatteleminen noin tunnin verran. Ehdimme seurustella ja tehdä tuttavuutta heidän kanssaan, joita emme olleet koskaan ennen tavanneet. Iloinen puheensorina täytti pihamaan ja ranta-alueen.

Siirryttyämme sisätiloihin olimme saaneet vieraaksi oikean karjalaisen musikan, Ilmari Suvisen. Hän kertoili leppoisaan tapaansa karjalaisia tsakunoita ja antoi elämänohjeita karjalan kielellä. Lauluosuuden Ilmari aloitti esittäen kitaran säestyksellä kappaleen Jäähvyäiset Valamolle. Laulu kosketti syvimpiä tunteitamme, olivathan monet vanhempamme joutuneet jättämään rakkaan Haukksaaren Repolassa.

Lopuksi saimme kuulla monia läheisesti koskettavan venäläisen kansanlaulun Laukkukauppias. Sukumme juuret ovat tukevasti kaupan alalla. Maija, sukumme vanhin, lausui pitkän runon ulkomuistista. Hänen terävää muistiaan ei voi kuin ihmetellä!

Kakkukahvien aikana sukumme tut-

kija Heikki Palaskari käytti puheenvuoron, jossa toivoi sukutietojen ahkerää täydentämistä. Ajan tasalla olevat tiedot ovat kullannarvoisia. Risto Pottosen esitteli mittavan käännoistyönsä Kalevalasta nykysuomen kielelle. Hannu välitti Amerikasta tulleen tervehdyksen sukukoukouskelle.

Illansuussa käynnistimme Pottosen suvun leikkimielisen karaoke-laulukilpailun ja se osoittautuikin suosituksi ohjelmanumeroksi. Myös palkinto oli yllätyksellinen. Monelta sulii suu hymyyn, kun selvisi, että palkinto on surffilauta. – Sehän se olikin, vaikka oli laudanpätäkään kiinnitetty Surf-pyykkipulveripaketti!

Illanvietto jatkui iltapalalla grillikodalla, missä maistuteltiin Pottosen Arton paistamia makkaroita. Sen jälkeen osa porukasta siirtyi hienosti linja-autolla noin 300 metrin päässä olevalle kesälavalle tantsuihin ja karkeloimaan.

Sukutapaaminen oli meille läsnä olleille virkistävä ja mieleen painuva. Saimme tavata sukulaisiamme, muistella menneitä, suunnitella tulevaa ja kertoa kukin omista elämänvaiheistamme.

MAURI JA HANNU
POTTONEN

Pottosen suvun vanhin Maija Pekkarinen on 91-vuotias ja ainoa jäljellä oleva Repolassa syntynyt.

Ida Ivanova kalmasi poikansa karjalaiseen tapaan

Kuujärvellä asuva aunuksenkarjalainen Ida Ivanova elää vanhan karjalaisen kansanuskon mukaisesti. Uskoon liittyy myös ortodoksisuus. Kuolemankulttuuri on tullut vahvaksi osaksi Idan elämää.

Kuolemankulttuurissa Ida noudattaa äidiltä perimäänsä karjalaisuutta. Ida muutti 1960-luvun alussa Tihverin kylästä miehensä Juhon ja kolmen poikansa kanssa Kuujärven lyydialueelle töihin.

Päästyäni perille Kuujärvelle kuulin kohtsiiltään kylältä Idan vanhimman pojan menehtyneen sydäninfarktiin. Ambulanssia jouduttiin odottelemaan liian kauan. Idan mies Ivan (Juhu) Ivanov oli kuollut pari vuotta aikaisemmin.

Seuraavana aamuna kiirehdin tapamaan Idaa hänen kotiinsa, reilusti yli satavuotiseen suureen harmaaseen hirsitaloon. Äiti odotti poikansa ruumista kotiin pestäväksi, puettavaksi ja ikonin alle ruuheen pantavaksi. Huolena oli, jaksako äiti äänellä itkeä kalmoilla.

Sunnuntaina kyläläisiä kokoontui aamupäivällä kaupan luo odottamaan ruumissaattoa. Kohta se jo mutkassa näkyi, ensimmäiset tulijat kantoivat suuria tekokukkaseppeleitä. Sitten tuli kuorma-auto, jonka avoimella lavalla oli Ivan Ivanovitš avoimessa tummanpunaisessa ruuhessa. Äiti ja veljet olivat myös auton lavalla.

Osa saattajista käveli perässä. Auto pysähtyi kylän laidalle kaatuneitten muistomerkin kohdalle. Toisella puolen tietä kauempana mäellä on kirkko. Karjalaiset käyttävät arkusta sanaa ruuhi. Ruuhi on tasapohjainen niin kuin vedessä melottava ruuhikin. Ruuhessa makaa vainaja, pokoinikka, joka pääsee karjalaisen kansanuskon mukaan ruuhessa veden taakse vainajien olinpaikkaan.

Ruuhi nostettiin autosta tielle kahden jakkaran päälle. Kyläläiset kävivät jättämässä hyvästin: he kiersivät ruuhen sen reunaan molemmin käsin tarttuen, samalla kädet siirtyivät eteenpäin ruuhen laita. Pokoinikan rinnalla oli pieni ikoni, jota suudeltiin. Jalkopäähän jätettiin kolikoita. Jotkut jättivät peitteen päälle kaksi tekokukkaa. Ida itki auton lavalla laita vasten kasvonsa peittäen. Eräs työtoveri puhui venäjäksi vainajaa muistellen.

Ruuhi nostettiin auton lavalle. Lähio-maiset nousivat myös sinne. Veli heitteli liikkuvasta autosta pieniä kuusenhavuja tielle vainajalle merkiksi, että tämä osaa kotiin. Oksia oli heitetty jo kotoa lähtiessä.

Kotona oli lyöty halolla ja hiilikoukulla lattiaan ja särjetty lautanen ovenpieleen lyöden. Näin annettiin vainajalle tämän osa maallisesta. Pari naista jäi kotiin pesemään kaikki lattiat sekä kattamaan ruokapöydän. Haudalta palaava saattoväki pesi kodin ulkopuolella kätensä. Ensimmäiseksi pöydässä syötiin kutjaa eli muistajaispuuroa.

Kuujärven kalmat ovat metsäisesä mäessä puolen kilometrin päässä

D'ogensuun kylästä.

Miehet kantoivat ruuhen olkapäillään ylämäkeen ja sijoittivat sen haudan yli asetettujen kahden lankun päälle. Läheiset hyvästelivät vielä pokoinikkaa ruuhen reunoja koskettaen. Ida otti vesikauhan, jossa oli suitsuketta ja tuohta.

Tuohi sytytettiin. Ida aloitti itkuvirren: Katčokkoa vai kaik on igävysed, lindusil kubuzed kailasien piäl painuned... Samalla hän kiersi haudan ja ruuhen kuadien eli suitsuttaen. Toinen pojista tuki äitiään, ettei tämä sortunut hautaan. Ida ilmaisi näytävästi, että hän haluaa tehdä viimeiset palvelukset pojalleen itse.

Tekokukat otettiin ruuhesta pois ja rahat jalkopäästä heitettiin hautaan. Niillä lunastettiin maa. Nilkoista ja ranteista

paikalleen, samoin otsanauha. Idan itku jatkui hänen tehdessään hiekalla ortodoksiristin katevaatteen päälle. Ruuhi naulattiin kiinni. Kaksi pitkää valkoista kangasta pujotettiin ruuhen alta. Lankut otettiin pois, ja ruuhi laskettiin hautaan. Ida ja paljon hautauksia toimittanut liivikkö Anna Kuškina lauloivat venäjäksi Svjatyi Bože (Pyhä Jumala). Laulu jatkui vielä hautaa umpeen luotaessa. Haudan jalkopäähän hiekkaan työnnettiin keppi. Sillä voi koputtaa ruuha ja myös tarkkailla, milloin ruuhi on lahonnut.

Lapion varrella painettiin hautakumpuun risti. Puuristiin aseteltiin seppeleet. Haudalle laitettiin tekokukat ja sytytettiin kynttilä. Jokaiselle annettiin lusikalla käteen muisteluruokaa kutjaa. Jokainen söi osan ruuasta kädestään ja pudotti loput haudalle.

Idan itku oli loppunut. Ida Ivanova kutsui saattoväkeä "murginal" eli muistoaterialle kotiin. Myös minut kutsuttiin, mutta olin lähdössä Suomeen, joten valitettavasti en ehtinyt mukaan. Itkimme Idan kanssa toisiamme seväten ja Jumalan siunausta toivottaen.

Myöhemmin vieraillesani uudestaan Kuujärvellä haastattelin Ida Ivanovaa. Hän kertoi kuolemaan ja vainajiin liittyvistä unista. Hänen miehensä Juhu kuoli pari vuotta sitten ollen sitä ennen viikon tiedottomana. Yhtäkkiä hän avasi silmänsä ja huudahti: "Meiän Kolja." Poika kiirehti isänsä vuoteen luo, mutta Ida ajoi pojan pois sanoen, että nyt suvun vainajat tulivat lähtijää hakemaan. Juhu näki kuolleen veljensä Nikolain. Ida seiso vuoteen luona ja parinkymmenen minuutin kuluttua mies kuoli.

Ennen poikansa kuolemaa Ida näki unen uudesta talosta, jossa kaksi huonetta oli valmiina, kolmas huone ei ollut valmis. Ida oli talvella kahdesti sydäninfarktiin vuoksi sairaalassa. Sukulaisnainen näki unessa Idan talvella kuolleen pojan, joka unessa sanoi äidin selviävän sairaudestaan.

Ida on myös nähnyt unen, että hän oli pudonnut hautaan. Mies hänet auttaa sieltä pois jääden itse hautaan. Toisessa unessa mies tuli katsomaan "meiän Vankkaa" eli poikaansa, joka kohta kuoli.

Ida kertoi, että 40 päivän muistajaiset pojalle oli pidetty niin kuin ne kuuluu pitää. Ida oli silloin sairaalassa. Tuon 40 päivää vainajan sielu voi vapaasti käydä kotona, ja äiti oli kuullut poikansa käyneen. Unessa Ida ei ole poikaansa nähnyt eli hänellä on kaikki hyvin.

Aunuksenkarjalaiset uskovat, että "ruadenittšana" eli vainajien pääsiäisenä vainajat tulevat kotiin "murginal". Mutta myös haudalle heille viedään ruokaa: keitettyjä muniä, piirakkaa, leipää, kalaa (ei haukea tai ahventa), hedelmiä, makeisia ja linnuille ryynejä.

Tänä vuonna tuo muistelupäivä oli 3. toukokuuta. Kävin silloin Kuujärven kalmoilla vieden emäntäni Maria Novozilovan lähettämät ruuat hänen miehensä kalmoille terveiset kertoen. Kävin myös Ida Ivanovan miehen ja pojan haudoilla, minne ei vielä oltu tuotu mitään. Lähdin Idan luo. Hän ei jaksanut kävellä kalmoille, joten hän oli aamulla asettanut vainajille pöydälle kuppiin teetä ja lautaselle leipää ja kalaa ja kutsunut heitä syömään.

Hän oli lukenut Isä meidän -rukouksen liiviksi: Tuatto meiän, kutam olet taivahas. Pyhä olgah Sinun nimi, tulgah Sinun valda muale kuin on Sinun valda taivahas. Anna meille jogapäiväliine leibä. Prosti meiän vellat kuin myö prostimmo omil velgunikoil. Älä luaji meitä muanitettavaks. Vardioiče meitä pahas sen tähden ku Sinul on vägi, valda da kunnivo iänkaiken ilmaseks ijää.

Ida oli rukoillut läheisiä vainajiaan: Tuat, muam, poig, izänd, antakkaa miule tervehyttä. Teile tulgah kaikel muailmal siel taivahas valta, toisel ilmal.

Rukoiltuaan Ida oli vienyt ruuat ikonin alla olevalle penkille.

Uljas karjalainen äiti Ida Ivanova elää suruaan selkeästi kuin äidit polvesta polveen. Iloakin on ollut: 11. huhtikuuta toisen pojan tytär Nastja voitti Moskovassa koululaisten kilpailussa kolmannen palkinnon - kilpailun aihe oli ympäristö, kulttuuri ja kansa. Tyttö toi pääkaupungista mummolleen matkaikonin, jota Ida minulle onnellisena näytti.

MARJUKKA PATRAKKA
Teksti ja kuva

Miehet kantoivat punaisen ruuhen olkapäillään ja sijoittivat sen haudan yli asetettujen kahden lankun päälle. Läheiset hyvästelivät vielä pokoinikkaa ruuhen reunoja koskettaen. Ida-äiti otti vesikauhan, jossa oli suitsuketta ja tuohta. Tuohi sytytettiin. Ida aloitti itkuvirren.

otettiin valkoiset siteet pois ja pudotettiin hautaan. Ida asetti pokoinikan käteen rukouspaperin sanoen: "Nyt siul on jo toisen muan pasportat." Ikoni otettiin pois ja katevaate vedettiin vainajan päänkin peittäväksi. Suuliina jätettiin

Muistopuhe Kauko Poutiaiselle

Tosi karjalainen starikka, Kauko Poutiainen on kohdannut tumman virran soutumiehen. Meille käsittämättömästä syystä Luojamme katsoi parhaaksi kutsua hänet pois. Olemme kaikki surun mykistämiä, kun emme ymmärrä Luojamme tarkoitusta. Ja siksi ehkä monet meistä kapinoivat Kaikkivaltiaan päätöstä vastaan. Emme tiedä, mutta kuitenkin lujasti uskomme, että nyt on Kaukolla hyvä olla, ja hän saa hyvän osan tuonilmaisissa. Kauko on kilvoituksensa kilvoitellut ja olen varma, että voittopalkinto luovutetaan hänelle, kun hän saapuu perille.

Monia voittopalkintoja Kauko pokkasi kilpaurheilussa myös täällä eläessään: hiihtoladuilla, hyppyrimäessä ja kyykkäkentällä. Hän oli esimerkillinen urheilumies, joka johdatti myös oman poikansa kilpaurheilun pariin. Kaikkein tärkeimmällä ladullaan oli Kauko esimerkillinen. Ortodoksinen usko oli jo lapsuudessa hänen kirkkain johtotähtensä. Aina, kun kutsu kävi, riensi Kauko monenlaisiin kirkollisiin rientoihin. Kerhot, kirkkokuoro, talkootoiminta ja monet nuoruuden leiriretket kasvattivat hänen vankkumatonta vakaumustaan ortodoksisuuden piirissä.

Ikimuistoisella Keiteleen Hiekan leireillä hän lukeutui ”kuuluisien kemiläisten” aktiiviseen joukkoon. Vienankarjalaiset juuret olivat ehkä syvimmillä hänen sydämessään. Vienan Karjalan Kiimaisvaara ja Uhtuan Luusalmi olivat hänen vanhempiensa synnyinpaikat, joissa molemmissa hän sai vierailta kaksikin kertaa. Muistanpa, kuinka me Kaukon kanssa Kiestingissä Olga Kemovan saunan lauteilla antaumuksella lauloimme kahdestaan Satumaa-tangon.

Ja vielä ilman minkäänlaisia ”lauluvesiä” lauluun kuuluvat välisoittoluritutuksetkin tulivat ihan oikeille paikoilleen!

Siinä hyvän saunan lauteilla kohtasi kaksi kulttuuria ja harrastusta. Musiikki kaikkien oli Kaukon tärkein harrastus. Viulu ja mandoliini olivat hänen innoituksensa. Hän rakensi soittimensa itse ja rakentelipa niitä muillekin. Musiikin avulla hän loi moniin tapahtumiimme karjalaista ja suomalaista musiikkikulttuuria. Vaikka hän oli juuriltaan syvästi Vienan karjalainen, niin myös laitakarilaisuus oli erittäin tärkeänä johtotähtenä hänen elämänsä tiellä. Olithan Kauko syntynyt Laitakarin sahayhteisön rannassa olevaan asuntoproomuun, ja sen vuoksi tuo saari oli sinulle tenhoavaa lapsuus- ja nuoruusmuistoa.

Se oli innoituksena monenlaisiin teksteihin, joita laadit poikavuosien ja nuoruuden ajan kultaisesta ympäristöstä. Vähäisimpinä ei liene teksti Muistojen saari, jonka laadit tunnettuun kreikkalaiseen sävelmään. Näitä laatimiasi tekstejä esitimme erilaisissa laitakarilaisten

Juri Dobrynin kuoli Uhtuassa

Monille suomalaisille tuttu uhtualainen Juri Dobrynin siirtyi tuonilmaisiin 26. elokuuta. Hänen äitinsä Tatjana oli syntynyt Röhössä ja Jyrki-isä Akonlahdessa. Juri oli syntynyt 21. marraskuuta vuonna 1955 Uhtuassa.

Hän toimi 1990-luvulla aktiivisesti Oiva Mäkelän kumppanina Uhtu-seurassa. Moni Uhtuassa vierailut matkailija muis-

tilaisuuksissa – ja totta vie kansalla katsojissa oli aina hauskaa.

Olit Kauko eläissäsi todella esimerkillinen starikka, aina valmiina auttamaan, aina valmiina kantamaan myös yhteistä kuormaa. Jos apua pyysi, tuli aina selkeä vastaus. ”Tulepa käymään, tuopas tänne, tai minä tulen katsomaan.” Pyyteettömästi autoit, neuvoit ja valmistit sen mitä olit kulloisellekin kysyjälle luvannut. Ja kätesi olivat sellaiset, että teit melkein mitä tahansa. Noista taidoistasi kertovat upeat soitinten rivit, jotka ovat nyt soistosta hiljenneneä kotisi seinällä.

Karjalainen starikka kun oli, hän oli mukana myös Karjalan Sivistysseuran toiminnassa. Hän toi oman lähtemättömän värinsä Kemin alaosaston toimintaan. Kyykkäpeli oli hänelle myös hyvin tärkeä liikuntamuoto. Osallistuimme jopa ”maaotteluun” Uhtuan kaupungin ikimuistoisella kyykkäkentällä.

Uskomme lujasti, että olet matkalla sinne, missä voittopalkinnot jaetaan. Olithan täällä ollessasi synnynnäinen kilvoittelija ja teit esimerkillistä laupeuden työtä keskuudessamme. Olit kirkkaasti valaiseva tähti diakoniatyössä. Me kaikki suremme poismenoasi omalla tavallamme. Muistamme sinut heti, kun astumme omaan kotikirkkoomme ja luommepa siellä katseemme minne tahansa. Näemme ahkerien kättesi työt, ehkä rakkaimpina kirkkomme pihaan pystytetyn matkamiehen ristin ja Johannes Kastajan Enkeli-ikonin kehystämisen ja kiinnittämisen kirkkomme seinään. Siksi tahdomme uskoa, että tuo suuri kilvoittelija ohjaa sinulle käsivartensa ja ohjaa sinut vehreään vilpoisaan lehtoon, missä vanhurskaat lepäävät.

Ole iäti muistettu, sinä autuuteen kutsuttu veljemme Kauko.

MARTTI TAKALO

taa Jurin mukavana, huumorintajuisena, mutta rauhallisena autonkuljettajana, joka kuljetti Uhtu-seuran bussilla turisteja. Hän oli myös ahkera työmies rakennusalalla toimivan Transpi Ltd:n palveluksessa.

Jurilla oli kaksi poikaa ja kolme lastenlasta.

Paanajärvi ei ole ”intiaanireservaatti”

Paanajärveä

Jokaisella on oikeus omiin vaikutelmiinsa, mutta aika erikoiselta tuntui edellisen Karjalan Heimo -lehden Vienanartikkelin suhde Paanajärven asukkaisiin.

Jos suomalaiset matkailijat käväisivät hätäisesti kylän raitilla, ei liene suuri ihme, että ”harvat kyläläiset eivät ottaneet turisteihin minkäänlaista kontaktia”. Eivät Paanajärven asukkaat ole entisten stereotyyppien kaltaisia reservaattien intiaaneja, jotka tanssivat sadetansseja turistien mieliksi.

Mitä outoa on siinä, että kyläläiset pyysivät vilpoisten hirsiseiniä suojissa helteisen päivän paahteessa – vai päivystääkö joku suomalaikävijöistä kotioloissa talonsa pihalla voidakseen vilkkaasti haastella satunnaisten matkailijoiden kanssa?

Kamera kädessä kulkevia suomalaisia on Vienassa käynyt kohta parikymmentä vuotta. Valokuvattavaa kylissä myös riittää – ilman että kuvia otetaan lupaa kysymättä ikkunoihin zoomaten tai ihmisistä pihapiireissään, mitä olen Paanajärvelläkin kuullut paheksuttavan.

Kirjoituksessa mainitaan, että matkalaisia oli kolmisenkymmentä. Se on Paanajärven mittakaavassa valtava joukko – kenties kolmannes vanhan kylän kesäisestä asukasmäärästä. Voi miettiä, kuinka iloisesti helsinkiläiset ottaisivat kontaktia jos kaupunkiin vyöryisi heinäkuussa yhtäkkiä neljännesmiljoona venäläistä?

Toinen väärinkäsityksen lähde on Paanajärven rapistunut rukoushuone. Venäjänkielinen tervetuloitus sen oven päällä ei suinkaan ole alun perin ironinen, vaan peräisin ajalta, jolloin rakennusta käytettiin kulttuuritalona. Moni vanha paanajärveläinen muistelee kai holla kulttuuritalossa näytettyjä kinoja ja pidettyjä tansseja, joiden myötä kylän nykyiset mummut tutustuivat elämänkumppaneihinsa.

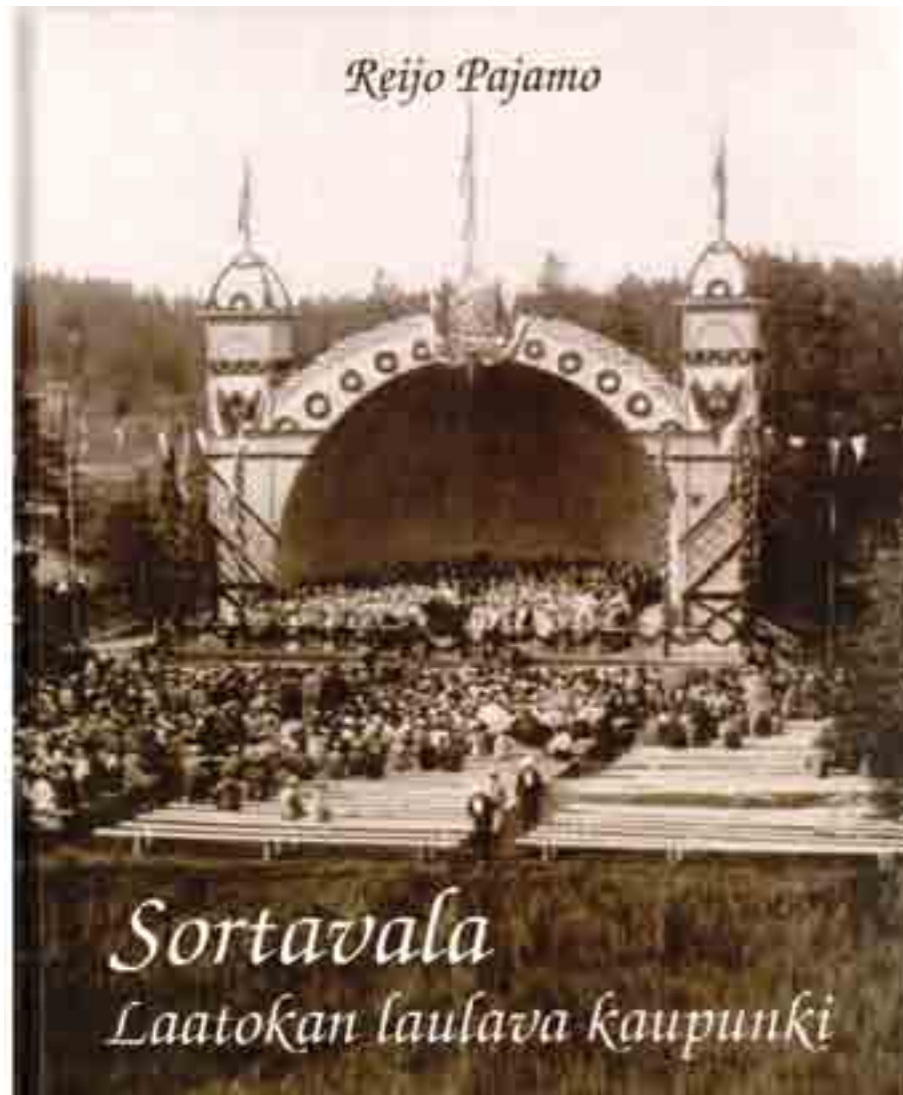
Historia on monimerkityksellistä – paaha virhe olisi kuvitella, että Paanajärven asukkaat yksissä tuumin kaipaisivat taikaisin kirkkoa, jonka menetystä tuskin kukaan enää muistaa. Vaikka vanhoilla on ikonit nurkassa, ovat Vienassa papit aina olleet harvassa. Paanajärven kirkon

entisöinti olisi toki tervetullut asia, mutta tuo työ lienee Venäjän mahtavan kirkon eikä suomalaisturistien huoli.

Viime kesänä Paanajärvellä – tai vienalaisittain sanoen, Paanajärvessä – jälleen kahdesti oleskelleena tiedän, että kylän idyllin alla on tietenkin ongelmia, ja niistäkin sopii kyllä puhua. Kirkon kohtalon siunailun sijasta voisi esimerkiksi kysyä, miksi ihmeessä uuden Paanajärven puolella sijainnut, ruma, mutta toimiva kulttuuritalo taannoin purettiin? Samalla kannattaa muistaa myös saavutukset – moni talo sai myös viime kesänä uuden katon, ikkunoita on korjattu ja talkoolaisten hirsisalvokset ovat nousseet.

Vieraat ovat Vienaan ja Paanajärvelle aina tervetulleita, mutta mistä mahtaa kertoa kylän hiljaisuuden hämmästy? Toivottavasti ei ainakaan ylenkatseesta? Paanajärvi ei ole kotiseutumuseo, eikä sen väen tehtävänä ole pitää suomalaisille seuraa, vaan elää omaa elämäänsä iloineen ja huolineen, loma- ja arkipäivineen.

JYRKI SAARIKOSKI

Sortavalan laulujuhlat heräävät henkiin

Tarunhoitoisen maineen aikojen saatossa saaneet Sortavalan Laulujuhlat heräävät henkiin. Laulujuhlia vietetään ensi kesänä 7.-8. heinäkuuta Vakkosalmen laululavalla Sortavalassa.

Laatokankarjalaisten liitto on yhdessä monien suomalaisten karjalaisjärjestöjen ja säätiöiden kanssa sekä Sortavalan kaupungin, Sortavalan piirin ja Karjalan tasavallan kulttuuriministeriön ja muiden kanssa järjestämässä komean musiikkijuhlan.

Laulujuhlia on Sortavalassa pidetty aiemmin vuosina 1896, 1905, 1926 ja 1935. Ne ovat aina keränneet satoja laulukoroja ja laulajia, kaikkiaan tuhatmää-

rin ihmisiä yhteen. Näin on tarkoitus tapahtua ensi vuonnakin.

Suunnittelu ja järjestelyt ovat jo vauhdissa. Sortavalan kaupunki juhlii ennen Laulujuhlia omaa 380-vuotisjuhlaansa, joka huipentuu Laulujuhlaa edeltävään lauantai-iltaan 7. heinäkuuta.

Sortavalan Laulujuhlat avaa parin kuukauden kuluessa omat internet-sivunsa suomen-, vienan-, livvin-, lyydin- sekä venäjänkielisinä osoitteessa: www.sortavalanlaulujuhlat.net. Sivuilta saa tietoa historiasta ja jatkuvasti päivittyvää informaatiota esiintyjistä, ohjelmasta, matkoista (bussien reiteistä), majoituksesta ja muista matkakohteista.

Tieyhteys Parikkalasta Venäjälle tulos pysyväksi

Suomen Etelä-Karjalan ja Venäjän Lahdenpohjan piirin välille halutaan avata uusi pysyvä kansainvälinen rajanylityspaikka. Parikkala-Syväoro on jo nyt melko vilkas raja-asema, vaikka sitä käytetään etupäässä vain Venäjältä Suomeen suuntautuviin puukuljetuksiin. Henkilöliikenne on ollut vähäistä.

Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan maakuntaliitot ovat varsin pitkään toivoneet rajanylityspaikan vakinaistamista. Se parantaisi yhteyttä Kaakkois-Suomen ja Lahdenpohjan kaupungin välillä ja lisäisi turismia molemmin puolin rajaa.

Syväoron rajanylityspaikan vakinaistaminen on nyt Venäjän Valtakunnanraja 2012-2017- suunnitelmassa. Asema aiotaan remontoida ja muuttaa pysyväksi.

- Siitä tulee hyvin varustettu uusi pysyvä rajanylityspaikka Venäjän ja Suomen välille. Näin vähennetään muiden näillä main toimivien ylityspaikkojen kuormitusta, Venäjän tulin varapäälikkö Sergei Šohin sanoi syyskuussa Petroskoissa.

Alueen tiestöä on tarkoitus kunnostaa EU:n Euregio Karelia -ohjelman vahvistaman päätöksen mukaisesti noin kuudella miljoonalla eurolla. Myös Suomi osallistuu teiden kunnostamiseen.

Suomen puolella rajanylityspaikan alkuperäinen nimi on Kolmikan-ta ja se aloitti toimintansa säännöllisin aukioloajoin vuonna 2001. Parikkala-Syväoron rajanylityspaikka on tällä hetkellä ainoa tilapäinen rajanylityspaikka, jolla on vakinainen henkilöstö. Se on myös rajanylityksiltään suurin tilapäisistä rajanylityspaikoista Suomen ja Venäjän välillä.

Parikkalasta Lahdenpohjaan tulisi uuden yhteyden kautta matkaa 45 kilometriä ja Sortavalaa 85 kilometriä. Reittiä on kutsuttu myös Saimaan ja Laatokan yhdyskäytäväksi.

Niiralassa rajan ylittää yhä enemmän venäläisiä

Niiralan rajan läpi Värsilässä kulkee tänä vuonna arviolta noin 1,3 miljoonaa ihmistä. Venäläisten määrä rajaliikenteessä kasvaa selvästi ja ylittää pian suomalaisten määrän.

Venäläisiä rajan ylittäjien määrä saati jo elokuussa olla ensi kertaa suurempi kuin suomalaisten. Heinäkuussa henkilömäärä oli kansallisuuksien kesken tasatilanteessa.

- Näyttää siltä, että henkilöliikenne kasvaa tänä vuonna jopa 30 prosenttia. Rajan ylityksiä tulee yli 1,2 miljoonaa, arvioi Niiralan tullin päällikkö Erkki Multamäki.

Oman lisänsä matkustajamäärään ovat tuoneet vuosi sitten voimaan tulleet Venäjän uudet tullimääräykset, jotka helpottavat kodinkoneiden ja rakennustarvikkeiden vientiä Venäjälle.

Suomessa käyvä henkilö saa nyt viedä Venäjälle yhden 35 kiloa painavan yksittäisen esineen, mutta erillisiä tavaroita saa olla 50 kiloa henkeä kohden. Tavarantoimitus ei saa ylittää 65 000 ruplaa eli noin 1 700 euroa. (karjalansanommat.ru)

Uusittu vesivoimala jauhaa sähköä Karjalan Jänisjoessa

Laatokan Karjalan Läskelässä pidettiin 5. syyskuuta juhlatilaisuus 4,8 megawatin modernisoidun vesivoimalan käynnistämisen kunniaksi. Pilottihankkeen toteutti Nord Hydro Oy Karjalan tasavallan hallituksen tuella.

Jänisjoella Läskelässä toteutettu Nord Hydro Oy:n hanke on laatuaan ensimmäinen. Karjalan tasavallassa on tarkoi-

tus nykyaikaistaa kaikkiaan 33 pientä vesivoimalaa. Seuraavana käynnistyy Rymäkosken voimala Tohmajoella Sortavalan lähistöllä.

Nord Hydro Oy perustettiin vuonna 2007 toteuttamaan hankkeita pienvesivoimaloiden rakentamiseksi ja vanhojen korjaamiseksi.

Investointisuunnitelmien mukaan toteutetaan vuosina 2010-2020 yhteensä 116 pienvoimalan tutkimuksia ja uudistamishankkeita. Modernisoitavien pienvoimaloiden yhteinen teho on 252 megawattia. Voimalat tuottavat vuosittain noin miljardi kolowattituntia sähköä. Osakeyhtiö omistaa yli 30 vesivoimalaa

Karjalaisia kirjoja saa nytostaa Antikvariaatti netistä

Osa Karjalan Sivistysseuran vanhimista kirjoista ja lehdistä on myynnissä myös internetin antikvariaatissa. Tarkoituksena on saada kellarikomeroissa vuosikymmeniä maanneita varastoja kiinnostuneiden harrastajien ja keräilijöiden ulottuville.

Nettiantikvariaatissa on myytävänä mm. Toukomies, Viena-Aunus ja Karjalan Heimo -lehtien nidottuja vuosikertoja, joista vanhimmat ovat 1920-luvulta. Näitä on varastoissamme varsin runsaasti, mutta muualta niitä ei liene saatavilla. Lehdissä on mielenkiintoista ajankuvaa 1920-30-luvuilta alkaen.

Kirjamyynni löytyy osoitteesta www.antikvariaatti.net. KSSn myyntivalikoi-man saa helpoiten näkyville klikkaamalla etusivun vasemmasta laidasta kohdan Kauppiaat ja sen jälkeen valitsemalla luettelosta Karjalan Sivistysseuran ja klikkaamalla "Näytä kauppiaan tuotteet".

Tilauksen voi tehdä suoraan nettikaupan sivuilta ja toki myös ottamalla yhteyttä seuran toimistoon. Toimiston kautta on saatavissa runsaasti myös muita kuin nettiantikvariaatissa mainittuja vuosikertoja ja lehtien irtonumeroita. Kirjamyynni jatkuu entiseen tapaan myös seuran omilla nettisivuilla.

Junat kulkevat Karjalaan entistä harvemmin

Venäjän rautatieyhtiö vähentää juna-uoroja Kostamuksen ja Petroskoin sekä Pietarin ja Petroskoin välillä. Lokakuun 16. päivästä alkaen juna Petroskoista liikennöi Kostamukseen viisi kertaa viikossa ja Pietarista vain kolme kertaa viikossa. Tällä hetkellä Petroskoi-Kostamus-juna kulkee päivittäin ja Pietari-Kostamus joka toinen päivä.

Junayhteyden supistamisesta kärsivät eniten Jyskyjärven ja Lentieran kylien asukkaat. Vaunut Lietmajärvi-Jyskyjärvi ja Sukkajärvi-Lentiera -reiteillä eivät ole enää kulkeneet syyskuun alusta lähtien.

Rautatie on ollut näiden kylien asukkaille usein ainoa mahdollisuus päästä Karjalan pääkaupunkiin. (karjalansanommat.ru)

Carelian Faces soi Petroskoissa syyskuun lopulla

Carelian Faces -festivaali järjestettiin Petroskoissa 23.-24. syyskuuta. Festivaali pidettiin jo kahdeksatta kertaa, ja tänä vuonna sen järjestelyistä vastaa puhtaasti petroskoinlainen taustajoukko.

- Yhden kerran Carelian Faces jäi väliin, mutta viime syksynä pinnistelimme omin voimin kokoon pienimuotoisen festivaalin. Tänä vuonna Nuori Karjala-yhdistys tuli mukaan, ja nyt pystyimme tekemään monipuolisemman tapahtuman ja kutsumaan esiintyjä sekä Suomesta että kauempaa Venäjältä, iloitsee festivaalin puuhamies Arto Rinne.

Yhteistyö monipuolistaa festivaalia, sillä Nuoren Karjalan Tulevaisuustyö-ryhmän hankkeen puitteissa Petroskoihin saapuu 20 suomalais-ugrilaista nuorta eri puolilta Venäjää.

Järjestäjät saivat vaatimattomalla rahoituksella kokoon monipuolisen esiintyjälistan.

- Esiintyjät tulevat meille mielellään, vaikka maksamme useimmille lähinnä matkakulut. Meidät on jo opittu tuntemaan Luoteis-Venäjällä ja Suomessa. (karjalansanommat.ru)

Leiri keräsi kanteletaiturit Kuhmoon

Kanteleensoittajien ja kanteleensoiton opettajien parhaimmisto kokoontui 28.6.-3.7. Kuhmoon, Sommelo-tapahtuman yhteydessä järjestetyille kansainväliselle kanteleleirille. Leiri yhdisti erikäisiä ja eritasoisia soittajia kahdeksasta eri maasta, kolmelta eri mantereelta.

Ulkomaiset osallistujat saivat tutustua kanteleen kautta suomalaiseen kansanmusiikkiin ja kulttuuriin. Suomalaiset osallistujat sukelsivat musiikillisille juurilleen ja tutustuivat eri maiden kulttuureihin. Yhdessä koettu leiri loi ystävyystä yli rajojen.

Opettajina toimivat modernin konserttikanteleen monitaituri Eva Alkula, pienkanteleiden ja improvisaation tohtori Arja Kastinen, svengaavaa ja perinnettä uudistava Vilma Timonen sekä pienkanteleet, tikkukanteleen ja balkanilaisen perinteen yhdistävä Emmi Knuutinen.

Kanteleleirin aikana osa oppilaista rakensivat itselleen myös aidon suomalaisen perinnesoitin - viisikielisen "Ontrei Malisen".

Minulla oli mahdollisuus osallistua runsaan viikon mittaisen kanteleleirin

mahtavaan päätöskonserttiin. Sain nähdä ja kuulla, kuinka Vilma Timosen johdolla kohtasivat eri-ikäiset kanteleensoittajat ympäri maailmaa. Sain myös nähdä, kuinka Karjalan Sivistysseuran ja Säätiö Väinölän yhdessä vuonna 2009 hankkimat ja vianalaisille lapsille lahjoitetut 20 Ontrei Malinen -mallista kanteletta soivat lasten osaavissa käsissä. Me kuulemme heistä vielä lisää, niin vakuuttavaa ja innostunutta oli heidän soitto-osaamisensa.

Alkuperäisen, Ontrei Malisen tekemän kanteleen soittoa on kuullut jo Elias Lönnrot. Hän kertoo neljännen keuruumatkansa matkakertomuksessa: "Ontreilla oli kantelekin, jossa oli viisi vaskikieltä. Sekä hän, että hänen molemmat poikansa soittelivat sitä varsin kätevästi."

1870-luvulla A.A. Borenus osti tämän kanteleen Ontrein pojan tyttäreltä, toi sen Suomeen ja luovutti muiden matkalla hankkimiensa instrumenttien mukana Muinaismuistoyhdistyksen eli tulevan Kansallismuseon kokoelmiin. Borenus ei kuitenkaan ehtinyt luetteloi-

Sommelo huipentui esitykseen, jossa Vilma Timosen johdolla kohtasivat eri-ikäiset kanteleensoittajat ympäri maailmaa.

maan kuin osan tuomistaan soittamista. Sen vuoksi Ontrein kantelekin "katosi" museon varastoihin, kunnes muutama vuosi sitten Rauno Niemisen, Senni Timosen ja Heikki Laitisen suorittaman salapoliisiyön seurauksena löytyi.

Tuntomerkkinä siihen oli kaiverrettu vuosiluku 1833, jonka Borenus oli kirjoittanut ostokuittiin, ja kanteleen vaskikielien, joista Lönnrot oli maininnut matkakertomuksessaan.

Ontrei Malinen -mallisten kanteleiden valmistus on aloitettu Vuokkiniemessä ja soitto-koulutusta jatketaan Vienan puolella ja jokakesäisillä Sommelon kursseilla Kuhmossa.

KARI KEMPPINEN

Lähteet: Runolaulu-Akatemia/Sommelo ja Kantele 2/2011

Uusi kieliopas auttaa arjen puhetilanteissa

Mistä apu, jos ei saa sanotuksi karjalaksi, että palaa asiaan kolmen viikon kuluttua? Entä miten pyytää karjalaista kumppania puhumaan hitaammin tai haluaa kiittää häntä vieraanvaraisuudesta hänen omalla kielellään?

Jelena Filippovan ja Sanna-Riikka Knuutilan kirjoittama uutuusteos Käytännön karjalaa - sanastoa arkipäivän tilanteisiin antaa vinkit yli 80 tilanteeseen. Kirjan kielet ovat liivi eli aunuksenkarjala sekä suomi ja venäjä.

- Alkuperäinen idea oli esittää sanastoa vain karjalan ja suomen kielellä. Sitten päätimme kuitenkin tehdä kolmi-kielisen oppaan laajentaaksemme lukijakuntaa. Suomalaiset pystyvät oppimaan venäjän kieltä ja Suomeen tulleet venäläiset karjalaakin, karjalankielisen Oma Mua -lehden toimittaja Jelena Filippova kertoo.

Jelena Filippova on palkittu petroskoinen toimittaja, joka on kirjoittanut juttuja myös Karjalan Heimoon. Karjalan Kielen Seura myy satasivuista kirjaa parilla kymppillä. Joissakin verkkokaupoissa se maksaa lähes 40 euroa.

Elokuvaohjaaja huolestui karjalan kuihtumisesta

Nuori moskovalainen ohjaaja Ivan Makarov tekee dokumenttia karjalaisista, karjalaisesta kulttuurista ja karjalan kielestä. Vierailut Petroskoissa, Vieljärvellä, Präsässä, Kinnermäellä, Kuutamossa, Kintahankylässä ja Essoilassa ovat tehneet häneen ikävän vaikutuksen.

- Dokumentti kertoo siitä, että karjalainen kulttuuri voi hävitä lähitulevaisuudessa, Makarov sanoo.

Hänen haastattelemansa karjalaiset katsovat tulevaisuuden pessimistisesti. Ihmiset eivät usko, että karjalan kieli ja kulttuuri säilyvät.

- Kahdeksan vuoden kuluttua kieli häviää kokonaan. Kieltä osaavat iäkkäät ihmiset kuolevat, ja kulttuuri joutuu uhatuksi. Ihmiset saavat tietoa Karjalan tasavallan kantasukkaiden kielestä ja kulttuurista vain koulussa ja yliopistossa, ohjaaja ennustaa.

Makarovin mukaan iäkkäät naiset puhuvat lastensa ja lastenlastensa kanssa vain venäjää.

- Minulle on kerrottu, etteivät monet karjalaiset anna lapsiaan kielipesään. Vanhemmat katsovat paremmaksi saada lapsensa päiväkotiin, jossa opetetaan englannin kieltä.

Surumielisessä filmissä on kuitenkin myönteisiäkin pätkiä. Ohjaaja on tutustunut ihmisiin, jotka säilyttävät äidinkieltään ja perinteitään. Makarovia harmittaa kuitenkin se, että toimeliaita karjalaisia on erittäin vähän. (karjalansanomatu)

Arvoisat yrityspäätäjät
Auta lasta oppimaan!

Mauri Kunnaksen Koirien Kalevala on ilmestynyt vianankarjalaksi, kansalliseepoksen alkukielellä. Se on Mauri Kunnaksen kirjojen 30. kieliversio.

- Apua tarvitaan – tee kirjalahjoitus – edistä vianankielen säilymistä.
- Anna lapsille mahdollisuus oppia heidän omaa alkuperäistä, asuinalueensa kieltä, kuuntelemalla ja lukemalla tätä mainiota luku- ja kuvakirjaa – yhdessä opettajien ja vanhempien kanssa.
- Seuramme toimittaa lahjoituskirjat kielipesien pienryhmille, koululuokille, kirjastoille Karjalan tasavaltaan – ja te kerrotte liiketuttavillenne kiittäessänne yhteistyöstä, että olette tänä vuonna kirjalahjoituksella auttaneet lapsia oppimaan.
- Lahjoituksen arvo 20 €/kirja.
www.karjalansivistysseura.fi > Toiminta > Toiminnan tukeminen

Anna lapselle mahdollisuus – kiitos tuestanne!

- Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 -

KARJALAN SIVISTYSSEURA ry

Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Toimistomme on avoinna tiistaina ja torstaina klo 10-15, puhelin (09) 171 414
toimisto@karjalansivistysseura.fi
www.karjalansivistysseura.fi

Minne mennä?

TAPAHTUMAKALENTERI

LOKAKUU

KSS/Kemin alaostaston teeilta 17.10. klo 17.30, Kemin ortodoksinen kirkko, Kemi.
Lisätietoja: Martti Takalo 040 5486052 tai Simo Kannelsuo 0400 891536

Helsingin kirjamesut 27.-30.10.2011, KSS:n osasto 7p18, Messukeskus Helsinki.
Lisätietoja: www.karjalansivistysseura.fi > Ajankohtaista

MARRASKUU

Liturgia ja Karjalan valistajien yhteinen juhla 5.11. klo 10, Oulun ort. kirkko ja srk-talo, Torikatu 74, Oulu
klo 12 Anja Suvannon esitelmä kansanopetuksesta Vienassa, Pohjois-Viena -seura sekä kirkkokahvit
Lisätietoja: Pohjois-Viena -seuran jäsenkirjeessä ja 040-571 5541 tai kerttu.nurmela@mail.suomi.net

Suistamon Perinneseuran ortodoksinen teemailta 10.11. klo 18, Karjalatalo Helsinki.
Lisätietoja: Tapio Maljonen 040 5186701, tapio.maljonen@kolumbus.fi

KSS/Kemin alaostaston vuosikokous 14.11. klo 17.30, Kemin ortodoksinen kirkko, Kemi.
Lisätietoja: Martti Takalo 040 5486052 tai Simo Kannelsuo 0400 891536

Pohjois-Viena -seuran joulujuhla 26.11. klo 15, Isokatu 88, Oulu.
Lisätietoja: Pohjois-Viena -seuran jäsenkirjeessä ja kerttu.nurmela@mail.suomi.net tai 040-571 5541.

JOULUKUU

Suistamon Perinneseuran joulujuhla puuroineen ja kahveineen 4.12. klo 13, Karjalatalo Helsinki.
Lisätietoja: Tapio Maljonen 040 5186701, tapio.maljonen@kolumbus.fi

KSS/Kemin alaostaston pikkujoulu 11.12. klo 14 Saarenotassa, Kemi.
Lisätietoja: Martti Takalo 040 5486052 tai Simo Kannelsuo 0400 891536

Karjalan kielen kurssija; Karjalan kieli (livvi), opastamine da opastumine www.opastajat.net/forum/ tai <http://verkolehti.karjal.fi/tapahtumat/kursat/>

Seuraava jouluhelmikuu -tapahtumakalenteri ilmestyy 7.12. Aineistot 12.11. mennessä: toimisto@karjalansivistysseura.fi

Kaikki karjalan kielestä ja kulttuurista kiinnostuneet ovat tervetulleita tilaisuuksiimme. Tulkua tervehden!
Lisätietoja toiminnastamme: www.karjalansivistysseura.fi

• PUHEENJOHTAJAN PALSTA

Kari Kempainen

Ensin mieli – sitten kieli

Mieli-sana määritetään sanakirjojen mukaan mm. seuraavasti: sisäinen olemus, mielenlaatu, mieliala, mielentila, halu, mieliteko, tahto... ajatuksia, aikomuksia, käsitteitä, mielipiteitä, suhtautumista, muistamista... järki, ymmärtäminen, äly, tolkkku... Sanoilla ja kielellä on voima muokata ajattelutapaamme, kääntää elämämme suuntaa ja vaikuttaa toimintaamme. Maailma piirtää rajansa terävillä sanoilla. Sanoista terävimmät piirtävät lakeja.

Helsingin kirjamesut

Mielen sanat ja kieli – niitä sisältävät tuhansien tarinoiden kirjat. Kaiken lisäksi useilla eri kielillä Helsingin kirjamesuilla, jotka järjestetään 11. kerran Helsingin Messukeskuksessa 27.-30.10.2011. Kirjamesut on Suomen suurin kirja-alan tapahtuma ja valtakunnallisesti merkittävä kulttuurifoorumi.

Karjalan Sivistysseura ry on mukana nyt toisen kerran. Sen oma osasto on 7p18. Tarjolla on runsaasti kirjoja ja äänitteitä: karjalaista historiaa, kulttuuria, elämäkertoja, romaaneja – ja uutuuksia.

Osastollamme on mukana kirjailijavieraita esittäytymässä ja kertomassa kirjoistaan. Lisäksi vieraana on petroskoinen Periodika-kustannus, joka esittelee omia kirjojaan ja lehtiään. Tervetuloa!

Katso osastomme ohjelma- ja esiintyjätiedot osoitteesta: www.karjalansivistysseura.fi > Etusivu > Ajankohtaista. Samalla pääsylipulla voi vieraila myös Viini, ruoka ja hyvä elämä -messuilla, Helsingin Musiikkimessuilla ja uudessa Art-Forum-tapahtumassa.

Kirja- ja ääniteliite tässä lehdessä

Jos et pääse Helsingin Kirjamesuille, niin olemme koostaneet tähän lehteen upean ja laajan, irrotettavan liitteen. Se

on kattaus seuramme kirja- ja äänitemyntivalikoimasta. Kirjojen ja äänitteiden tilaaminen käy kätevästi netissä tai puhelimitse – itsellesi tai lahjaksi läheisillesi. On aika syyttää lukulamppuun valo, kääriytyä saaliin ja uppoutua mielen ja kielen vietäväksi. Olkaa hyvä!

Ennakkotieto: Sortavalan Laulujuhlat – suuri karjalainen puuasniekka

Laatokankarjalaisten liitto on yhdessä lukuisten suomalaisten karjalaisjärjestöjen ja säätiöiden sekä Sortavalan kaupungin, Sortavalan piirin ja Karjalan tasavallan kulttuuriministeriön että eri kulttuuriorganisaatioiden kanssa järjestämässä 7.-8.7.2012 Sortavalan Laulujuhlia Vakkosalmen laululavalle Sortavalassa.

Laulujuhlia Sortavalassa on pidetty aiemmin 1896, 1905, 1926 ja 1935. Ne ovat aina keränneet satoja laulukoroja ja laulajia – kaikkiaan tuhatmäärin ihmisiä yhteen. Näin on tarkoitus tapahtua myös ensi vuonna. Tavoitteena on koota laulavat karjalaiset yhteen sunnuntaina 8.7. Vakkosalmen laululavalle.

Suunnittelu ja järjestelyt ovat jo vauhdissa. Tiedoksi, että Sortavalan kaupunki juhlii ennen Laulujuhlia omaa 380-vuotisjuhlaansa, joka huipentuu Laulujuhlaa edeltävään lauanta-iltaan 7. heinäkuuta – varaa pari lisäpäivää ja osallistu molempiin juhliin.

Sortavalan kaupungin asukkaiden vieraanvaraisuus on keskeisellä viritetty huippuunsa. Lisäksi Laatokan Valamo ja Sortavalan ympäristön paikkakunnat odottavat vieraita: sinua, meitä kaikkia!

Sortavalan Laulujuhlat 2012 avaa marraskuun aikana omat internet-sivunsa suomen-, vianan-, livvin-, lyydin- ja venäjänkielisenä osoitteesta: www.sortavalanlaulujuhlat.net Sivuilta saa tietoa historiasta ja jatkuvasti päivittyvää informaatiota esiintyjistä, ohjelmasta, matkoista (bussien reiteistä), majoituksesta ja muista matkakohteista.

Toimeliasta syyskautta!

KARI KEMPPINEN
puheenjohtaja

Karjalan Sivistysseura ja Karjalan Heimo
ovat mukana Helsingin kirjamessuilla 27.–30.10.2011.
Tervetuloa Helsingin Messukeskukseen!

